

Phare RO 2005/017-553.01.04.07
„Transparența actului de justiție”

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect finanțat prin Phare

INTRODUCERE ÎN DREPT
•
GHID PRACTIC
PENTRU JURNALIȘTI

CUPRINS

DREPTUL PE ÎNŢELESEL TUTUROR / pag. 1

SIMBOLURILE AUTORITĂŢII JUDECĂTOREŞTI / pag. 1

ELEMENTE DE DREPT CIVIL / pag. 5

- ordonanţa preşedinţială / pag. 5

ELEMENTE DE DREPTUL FAMILIEI / pag. 6

- divorţul / pag. 6

- adopţia / pag. 10

ELEMENTE DE DREPT COMERCIAL / pag. 12

- judecarea litigiilor comerciale / pag. 12

ELEMENTE DE DREPTUL MUNCII / pag. 14

- conflictele de muncă / pag. 14

ELEMENTE DE DREPT CONTRAVENŢIONAL / pag. 16

ELEMENTE DE DREPT PENAL / pag. 18

- etapele procesului penal / pag. 21

- căile de atac în materie penală / pag. 25

- reprezentarea şi asistenţa juridică în procesul penal / pag. 27

- punerea în executare a hotărârilor penale / pag. 27

- arestarea preventivă / pag. 30

DESPRE COMPETENŢA INSTANŢELOR / pag. 33

COMPETENŢA DUPĂ MATERIE / pag. 35

COMPETENŢA TERITORIALĂ / pag. 41

INSTANŢELE MILITARE / pag. 42

MINISTERUL PUBLIC / pag. 43

COMPETENŢA TERITORIALĂ ÎN MATERIE PENALĂ / pag. 44

CIRCUITUL CERERII DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ / pag. 45

REGULI DE CONDUITĂ ÎN INSTANŢĂ / pag. 52

LA REGISTRATURĂ / pag. 52

ÎN SALA DE ŞEDINŢE / pag. 52

LA ARHIVĂ / pag. 55

LA BIROUL DE INFORMARE ŞI RELAŢII PUBLICE / pag. 56

RELAŢIA DINTRE INSTANŢE/ PARCHETE ŞI MASS-MEDIA / pag. 58

GLOSAR DE TERMENI JURIDICI / pag. 61

DREPTUL PE ÎNȚELESUL TUTUROR:

SIMBOLURILE AUTORITĂȚII JUDECĂTOREȘTI

Roba

Roba este o haină cu croială largă, guler gen tunică, și mâneci largi.

Știați că:

Robele negre au fost adoptate de judecătorii englezi la sfârșitul anilor 1600, în semn de doliu (la moartea regelui Charles al II-lea în 1685 sau la moartea reginei Maria în 1694).

Încă din Evul Mediu, judecătorii au purtat robe, de obicei verzi.

De prin secolul al XV-lea, *robele stacojii sau roșu aprins au devenit foarte populare.* În 1635, culoarea robelor a fost reglementată de un decret al judecătorilor unei curți din Westminster, Anglia. Robele stacojii au mai fost purtate numai la sărbători. În toate celelalte ocazii, s-au purtat robe negre sau violet.

În actualul sistem judiciar din România, judecătorii poartă robe negre, la gât cu bavete din mătase, de culoare albă - la judecătorii, roșu-ciclamen - la tribunale, mov - la curțile de apel.

Grefierii de la toate instanțele poartă robe de culoare gri-petrol cu baveta albă.

La Înalta Curte de Casație și Justiție, în ședințele de judecată ale Completului de 9 judecători și ale secțiilor, judecătorii poartă robă de culoare neagră, iar în ședințele Secțiilor Unite, robă de culoare mov.

Balanța

Zeița Themis-simbolul antic al justiției

Știați că:

Insigna purtată de judecătorii români preia din aceste simboluri balanța și spada, la care se adaugă cununa aurie de lauri și Constituția pe care sînt înscrise cuvintele "JUS" și "LEX"

În iconografia antică, simbolul justiției a fost reprezentat de zeița Themis - o femeie severă, legată la ochi, purtând într-o mână o balanță, iar în cealaltă o sabie.

Semnificația acestor simboluri este: **eșarfa** care acoperă ochii zeiței și **balanța** sugerează **funcția esențială a judecătorului**, aceea de a spune dreptul - jurisdicție - în condiții de independență și imparțialitate. În examinarea cauzelor judecătorul trebuie să cântărească drepturile și interesele fiecărei părți, fără să țină seama de considerațiunile străine procesului, oricare ar fi ele. **Sabia semnifică executarea silită.**

Ciocănelul

În sălile de judecată din România, acest simbol nu a fost păstrat-a rămas doar o legendă.

Își găsește **originea în secolul al X-lea al mitologiei scandinave**, cu conexiuni până înaintea secolelor al VI-lea și al VII-lea. Săpăturile arheologice au demonstrat existența unor mici amulete din metal, reprezentând **ciocanul magic al zeului Thor - patronul justiției, conducătorul oamenilor și al lumii**, zeu al naturii, dar și al fulgerelor și al războiului, el deține niște obiecte magice: o centură, care îi conferă puterea divină cât timp o poartă, niște mănuși de fier indispensabile pentru a ține și a folosi un ciocan magic numit *Mjollnir* ("măcinătorul").

Acest ciocan revine în mâinile sale după fiecare aruncare și simbolizează fulgerele. Se spune că acest ciocan nu și-a greșit ținta niciodată.

CE ESTE ȘI DE UNDE VINE DREPTUL?

Dreptul reprezintă **un ansamblu de reguli de comportare în relațiile sociale**.

Orice instanță își bazează hotărârile pe **patru izvoare de drept**:

1. Legile

Legile sunt adoptate de Parlament (legile organice sau legile ordinare). Deoarece în România trăim într-o democrație parlamentară, **Parlamentul** ales prin vot (Camera Deputaților și Senatul) trebuie întotdeauna să **adopte legile**.

Pentru organizarea executării legilor, **Guvernul adoptă hotărâri**, iar în temeiul legii speciale de abilitare, **emite ordonanțe sau ordonanțe de urgență**. Acestea sunt, ulterior, aprobate sau respinse de Parlament.

În anumite domenii, **au putere de legiferare consiliile județene** (pentru întreg județul) sau **consiliile locale** (pentru respectivul oraș sau comună). Aceste organisme **adoptă hotărâri, obligatorii pentru toți** locuitorii unității administrativ-teritoriale (de ex., privitor

la taxele locale) *sau pentru categoria cărora li se adresează* (de ex., privitor la dreptul de concesiune a unui teren aflat în domeniul privat al orașului).

2. Jurisprudența

Toate hotărârile luate de toate instanțele din țară *formează jurisprudența*.

Când trebuie să ia o hotărâre asupra unei cauze cu care a fost investit, *judecătorul poate consulta jurisprudența*, pentru a vedea ce au hotărât colegii lui, în cauze similare.

Judecătorul poate folosi aceste hotărâri ca linii directoare, *dar poate și să se îndepărteze* de ele și să pronunțe o hotărâre total diferită. Astfel *se creează o nouă jurisprudență* și, astfel, se poate ajunge chiar la reactualizarea legilor.

3. Cutuma (obiceiul)

Diferite părți ale țării au, adesea, propriile lor obiceiuri, sau anumite profesii sau ocupații au diferite uzanțe. Uzanțele convenționale din domeniul bancar, de exemplu, diferă de la instituție la instituție. *Instanța va ține seama de aceste uzanțe în hotărârea sa*.

4. Tratatul internațional

Tratatul internațional *sunt înțelegeri* între două sau mai multe state.

Când statele semnează și ratifică un tratat, sunt obligate să își modifice *legislația internă*, astfel încât *să fie conformă cu tratatul* semnat.

Deci, legislația națională *nu poate fi în conflict* cu tratatul internațional. Dacă o *instanță descoperă existența conflictului, va aplica tratatul* și nu legea internă.

Un tratat internațional foarte cunoscut este *Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (Convenția EDO)*.

Știați că:

România a aderat în 1994 la Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (Convenția EDO), aceasta devenind lege internă.

CE ESTE DREPTUL CIVIL?

Dreptul civil conține toate legile și principiile care reglementează drepturile și obligațiile persoanelor individuale sau colective unele față de altele.

Zilnic există o avalanșă de acțiuni în care sunt implicate persoane individuale. Deși *oamenii* abia dacă se gândesc la acest aspect, *ei folosesc zilnic reguli, uneori chiar reguli complexe*.

Din punct de vedere legal cumpărarea unui sandwich, de exemplu, este o formă de contract de vânzare cumpărare, care conține reguli despre oferta și acceptarea "bunului" (sandwich-ul), preț, data livrării, etc.

Este bine că, în viața de zi cu zi, nu suntem, sau nu întotdeauna suntem, conștienți de prezența acestor reguli. Ar fi dificil și foarte complicat să ducem o viață normală dacă ne-am gândi tot timpul la reguli.

Lucrurile se schimbă când, de exemplu, apar probleme la magazin. În exemplul anterior, vânzătorul și cumpărătorul pot să nu fie de acord cu privire la prospețimea produsului. Cumpărătorul se așteaptă la un produs proaspăt, dar vânzătorul îi dă unul vechi de câteva zile.

DREPTUL CIVIL - UN DOMENIU VAST AL DREPTULUI

Dreptul civil acoperă un domeniu foarte larg. În teorie este destul de clar care este norma aplicabilă unei anumite situații, însă, datorită domeniului enorm al dreptului civil, este adesea dificil pentru un avocat, de exemplu, să determine dacă a studiat toate textele relevante, hotărârile și teoria, astfel încât să fie sigur că a construit cea mai bună apărare și că va câștiga.

Același lucru este valabil pentru instanțe, atunci când se pune problema pronunțării unei soluții. Chiar dacă este mai mult sau mai puțin cert că judecătorul a cercetat toate textele relevante, *este, de obicei, practic, imposibil să deduci soluția pe care o va pronunța în cazul concret pe care îl are în față.*

Nici în prezent dreptul civil nu acoperă toate problemele care pot să apară în societate. În această situație, instanțele - la cererea părților implicate în cauzele din fața lor - sunt obligate să găsească o soluție bazată pe toate probele pe care le-au văzut și ascultat referitor la situația respectivă. *De cele mai multe ori, persoanele care inițiază o procedură legală nu vor ști, de la început, care va fi soluția pronunțată de instanță.*

Știați că:

Judecătorul nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede sau că este întunecată sau neîndestulătoare, pentru că ar săvârși fapta numită "denegare de dreptate" (art.3, Codul Civil)

Substanța dreptului civil este construită din reguli care arată cum sunt reglementate anumite materii: de exemplu, regulile referitoare la contractele de vânzare-cumpărare.

Această parte a dreptului civil cuprinde regulile generale referitoare la anumite raporturi juridice, de aceea *dreptul civil este drept "permisiv"*. Oricine în România trebuie să știe, de exemplu, cum să procedeze să își atingă un obiectiv personal (să cumpere ceva, să închirieze o casă, să își primească banii împrumutați). Astfel de *reguli* se găsesc pe larg în Codul civil, dar **oamenii nu sunt ținuți de ele**, nu sunt obligați să facă totul așa cum scrie în lege.

Strict vorbind, Codul civil nu dispune cum să procedezi. O persoană poate conveni cu o altă persoană să facă lucrurile altfel decât e reglementat în Codul civil, contrar dreptului penal. Codul penal dispune, de exemplu, că e interzis unei persoane să ucidă altă persoană. Evident că, acest drept nu mai este un drept permisiv, ci un drept pe care oricine este obligat să îl cunoască și este pedepsit dacă îl încalcă.

De aceea, *dreptul penal este un drept "imperativ"* sau categoric.

Dreptul procedural este un alt "tip" de *drept civil* care, ca și dreptul penal, este *imperativ*.

Conține reguli aplicabile atunci când ceva merge rău între două sau mai multe persoane care acționează legal una împotriva celeilalte sau intenționează să o facă. Persoanele sunt obligate să acționeze după anumite reguli.

Aceste *reguli de drept procedural* le găsim în *Codul de procedură civilă* - el nu este altceva decât o listă de norme care se aplică atunci când oamenii acționează legal unul împotriva celuilalt. Și chiar dacă părțile implicate ar dori să convină altfel, ei nu își pot crea propriile lor înțelegeri despre cum să se desfășoare procesul (cel puțin nu în instanță).

Din **dreptul civil** fac parte mai multe ramuri de drept. Dreptul civil este **dreptul comun** față de dreptul comercial sau față de orice ramură de drept privat: dreptul muncii, dreptul asigurărilor sociale, dreptul familiei, etc.

În această broșură am inclus câteva dintre cele mai cunoscute și folosite acțiuni civile, pentru a explica modul în care funcționează dreptul:

ELEMENTE DE DREPT CIVIL

ORDONANȚA PREȘEDINȚIALĂ

Este o acțiune civilă des folosită pentru *rezolvarea urgentă a unei situații* legate de *păstrarea unui drept* care, prin întârziere, s-ar putea pierde sau s-ar produce o pagubă.

☞ Partea care solicită ordonanța președințială trebuie să facă o cerere de chemare în judecată în care să arate și să motiveze următoarele:

Cererea trebuie să cuprindă:

- **datele personale și de identificare ale părților:** nume, prenume, domiciliu sau reședință, iar pentru persoanele juridice, numărul de înmatriculare la Registrul Comerțului, codul fiscal și contul bancar.
- ce **drept** solicită reclamantul să îi fie recunoscut de către părți
- urgența,
- aparența dreptului
- măsurile concrete pe care le solicită
- **Prezentarea pe scurt a faptelor**
- **textul de lege** pe care reclamantul își întemeiază cererea (această precizare nu este obligatorie, instanța sesizată califică acțiunea)
- **Dovezile** pe care se sprijină cererea (înscrișuri anexate la cererea depusă, solicitarea probei cu martori, după caz).

- **Semnătura** celui care a formulat cererea.
 - pentru a fi primită, trebuie să fie depusă în *atâtea exemplare câte părți sunt, plus unul pentru instanță*

Competența în materie de ordonanțe președințiale revine, după caz, fie instanței care a fost deja investită cu o cerere principală de chemare în judecată, fie instanței care ar fi putut să fie investită cu o asemenea cerere și era competentă să o rezolve.

- ☞ Instanța va aprecia urgența și oportunitatea măsurilor la momentul când cererea de ordonanță a fost făcută (pentru că este posibil ca între timp împrejurările să se fi schimbat) Ordonanța președințială poate fi dată și fără citarea părților, dacă instanța apreciază stringența luării imediate a unor măsuri.
- ☞ Este posibilă transformarea unei cereri de ordonanță președințială într-o cerere de chemare în judecată, sau invers, transformarea unei cereri de chemare în judecată într-o cerere de ordonanță președințială.
- ☞ **Căile de atac** împotriva ordonanței președințiale:
 - Recursul - poate fi exercitat în termen de 5 zile de la pronunțare.
 - Contestația în anulare

Nu este posibilă revizuirea, pentru că o cerere în revizuire nu poate avea ca obiect decât o hotărâre prin care s-a tranșat fondul litigiului.

ELEMENTE DE DREPTUL FAMILIEI

Dreptul familiei este o ramură a dreptului privat care se ocupă de relațiile din cadrul familiei, relațiile dintre părinți și copii, ocrotirea minorilor aflați în dificultate.

Cea mai întâlnită acțiune din această materie este **divorțul**.

DIVORȚUL

- reprezintă unul dintre modurile de desfacere a căsătoriei.

Condiții:

- ❖ Dacă cei doi soți **sunt de acord**, divorțul se poate pronunța **numai**:
 - dacă până la data cererii de divorț *a trecut cel puțin un an de la încheierea căsătoriei și*
 - dacă *nu există copii minori* rezultați *din căsătorie*.
- ❖ Dacă cei doi soți **nu sunt de acord**, divorțul se poate pronunța la cererea unuia dintre ei, dacă instanța apreciază că există motive temeinice care să fi vătămat grav raporturile dintre soți, astfel încât continuarea căsătoriei să nu mai fie posibilă pentru cel care cere desfacerea ei.

Motive:

În practica judiciară, au fost considerate motive temeinice de divorț:

- refuzul nejustificat al unuia dintre soți de a locui împreună cu celălalt sau separația în fapt (plecarea soțului pârât de la domiciliul comun);
- infidelitatea unuia dintre soți;
- violența morală, fizică
- existența unei boli grave incurabile de care suferă unul dintre soți, continuarea căsătoriei devenind imposibilă.

Consecințele divorțului:

❖ **Cu privire la relațiile personale dintre soți**

- calitatea de soț încetează pentru viitor; fiecare soț divorțat se poate recăsători;
- fiecare dintre soți redobândește numele avut înainte de încheierea căsătoriei. **Excepție:** soții se pot învoi ca acela dintre ei care a purtat în timpul căsătoriei numele de familie al celuilalt soț să păstreze acest nume și după desfacerea căsătoriei, cu condiția ca instanța să ia act de învoială chiar prin hotărârea de divorț, iar nu ulterior.
- încetează obligația de sprijin moral dintre soți.

❖ **Cu privire la împărțirea bunurilor comune ale soților**

Împărțirea bunurilor comune se poate face fie prin acordul soților, fie prin hotărâre judecătorească.

■ **Soții se pot înțelege** cu privire la împărțirea bunurilor comune:

- concomitent cu intervenirea hotărârii de divorț;
- în cursul procesului de divorț, fie că învoiala se face în fața instanței, fie printr-un act autentic; în perioada imediat următoare rămânării definitive a hotărârii de divorț;
- după înregistrarea hotărârii de divorț pe marginea actului de căsătorie.

■ **Dacă soții nu se înțeleg** cu privire la împărțirea bunurilor comune, cererea se va putea introduce o dată cu cererea de divorț sau separat, ulterior desfacerii căsătoriei prin divorț. Cota-parte ce se cuvine fiecăruia dintre soți se stabilește în raport cu contribuția sa la dobândirea și conservarea bunurilor comune. În stabilirea aportului fiecăruia dintre soți la dobândirea bunurilor comune se va lua în considerare și munca femeii depusă în gospodărie și pentru creșterea copiilor. Stabilirea contribuției fiecăruia soț la dobândirea bunurilor comune se poate face prin orice mijloc de probă, deoarece este vorba de dovedirea unei situații de fapt.

❖ **Cu privire la copiii minori ai soților**

Instanța este obligată, chiar dacă nu există o cerere scrisă din partea soților, să se pronunțe, prin hotărârea de divorț, și asupra încredințării copiilor minori, ținând seama de interesul acestora.

Pentru a hotărî, instanța ascultă părinții, autoritatea tutelară și pe copiii care au împlinit vârsta de 10 ani.

Învoiala părinților cu privire la încredințarea copiilor nu este obligatorie pentru instanța de judecată.

În cazul în care copilul a fost încredințat unui părinte, acesta exercită drepturile și îndatoririle părintești cu privire la persoana copilului.

Celălalt părinte păstrează dreptul de a avea legături personale cu copilul, precum și de a veghea la creșterea, educarea, învățătura și pregătirea lui profesională. Tot celălalt părinte are și obligația de a contribui la întreținerea copilului neîncredințat lui cu o sumă lunară de bani, în funcție de veniturile sale și de numărul de copii aflați în întreținere:

- a. o pătrime din salariu pentru un copil
- b. o treime din salariu pentru doi copii
- c. o jumătate din salariu pentru trei sau mai mulți copii

Părintele care nu plătește trei luni consecutiv cu rea credință obligația de întreținere față de minorul său încredințat celuilalt părinte săvârșește infracțiunea de abandon de familie și riscă pedeapsa închisorii sau amenzii.

❖ Cu privire la obligația de a plăti drepturi de întreținere celuilalt soț

Fostul soț are dreptul la întreținere dacă se află în stare de nevoie datorită incapacității de a munci intervenite înainte sau în timpul căsătoriei. Această incapacitate poate să survină și în decurs de un an de la desfacerea căsătoriei, însă, în acest caz, să se datoreze unei împrejurări în legătură cu căsătoria.

Fostul soț pierde dreptul la întreținere față de celălalt soț dacă se recăsătorește.

În cazul în care divorțul s-a pronunțat numai din vina unuia dintre soți, soțul vinovat de desfacerea căsătoriei nu are dreptul la întreținere de la celălalt soț decât timp de un an de la desfacerea căsătoriei, iar fostul soț nevinovat pe o durată nedeterminată în timp.

Diferența dintre divorț și nulitatea căsătoriei :

Nulitatea căsătoriei intervine ca sancțiune a nerespectării unora dintre cerințele prevăzute de lege cu privire la încheierea căsătoriei, pe când căsătoria desfăcută prin divorț a fost valabil încheiată. Nulitatea produce efecte și pentru trecut (căsătoria se consideră ca și cum nu s-ar fi încheiat), pe când efectele divorțului se produc numai pentru viitor.

Căsătoria este nulă absolut dacă:

- a fost încheiată cu încălcarea dispozițiilor legale cu privire la vârsta matrimonială (18 ani bărbatul și 16 ani femeia);

- a fost încheiată de o persoană care este deja căsătorită;
- este încheiată între persoane care sunt rude în gradul oprit de lege (căsătoria este oprită între persoanele care sunt rudă în linie directă, indiferent de gradul de rudenie, sau colaterală, până la gradul patru inclusiv);
- este încheiată între cel care adoptă sau rudele lui, pe de o parte, și cel adoptat ori rudele acestuia, pe de altă parte;
- este încheiată de alienatul ori debilul mintal;
- este încheiată în lipsa consimțământului viitorilor soți
- între persoane de același sex;

Cererea de divorț este de **competența judecătoriei** în circumscripția căreia se află *cel din urmă domiciliu comun al soților*.

Excepții: Dacă soții nu au avut domiciliu comun sau dacă niciunul din soți nu mai locuiește în circumscripția judecătoriei în care se află cel din urmă domiciliu comun, **judecătoria** competentă este aceea în circumscripția căreia își are **domiciliul pârâtului**, iar când pârâtul nu are domiciliu în țară, este competentă judecătoria în circumscripția căruia își are domiciliul reclamantului.

Căile de atac:

Sentința pronunțată de **judecătorie** se poate ataca, în **30 zile de la comunicare**, cu **apel la Tribunal**, iar **decizia** pronunțată de tribunal se poate ataca, în **30 zile de la comunicare**, cu **recurs la Curtea de Apel**.

Excepție: hotărârea prin care s-a pronunțat divorțul prin acordul soților este irevocabilă în ce privește divorțul.

Recunoașterea în România a unei hotărâri privind divorțul emisă de o instanță din alt stat membru UE:

Pentru **recunoașterea unei hotărâri străine** privind divorțul, cererea se adresează **tribunalului** de la domiciliul pârâtului sau de la reședința acestuia din România. Dacă nu are nici reședința cunoscută, atunci cererea se adresează tribunalului de la domiciliul/reședința reclamantului. Tribunalul pronunță o **hotărâre de exequator**, prin care recunoaște, în România, efectele divorțului pronunțat de o instanță dintr-un alt stat membru.

Legea aplicabilă într-o acțiune de divorț între soți care nu locuiesc în România sau care sunt de naționalități diferite.

Relațiile dintre soți sunt supuse **legii naționale comune**, sau, în cazul în care au cetățenii deosebite, sunt supuse **legii domiciliului lor comun**, chiar și dacă, ulterior, unul dintre ei își schimbă, după caz, cetățenia sau domiciliul.

Dacă soții nu au cetățenie comună sau domiciliu comun, relațiile dintre soți sunt

supuse *legii statului pe teritoriul căruia au ori au avut reședința comună sau cu care întrețin în comun cele mai strânse legături.*

ADOPTIA

Adopția este o măsură specială de protecție a drepturilor copilului prin care se stabilește că cel care adoptă devine părinte pentru copil, iar rudele părintelui adoptiv devin și rude ale copilului adoptat.

Adopția se face numai pentru protejarea interesului superior al copilului.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului identifică pentru copilul pentru care a fost stabilit plasamentul ca măsură de protecție, motivat de interesul superior al acestuia, cea mai potrivită familie și întocmește Planul Individualizat de Protecție (PIP) care are ca finalitate adopția.

În 30 zile de la întocmirea planului PIP, *Direcția* Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului depune o cerere către instanță pentru deschiderea procedurii de adopție, în baza următoarelor documente:

- Actele copilului
- Raport de anchetă psiho-socială
- PIP
- Raport consiliere familie naturală
- ❖ *TRIBUNALUL*, analizând toate documentele, și după ce solicită consimțământul familiei naturale - pronunță hotărârea de deschidere a procedurii de adopție, în cel mult 30 zile de la data introducerii cererii.

În mod excepțional, instanța poate trece peste refuzul părinților firești sau, după caz, al tutorelui de a consimți la adopția copilului, dacă se dovedește că aceștia refuză în mod abuziv să-și dea consimțământul și instanța apreciază că adopția este în interesul superior al copilului, ținând seama și de opinia acestuia, dacă a împlinit 10 ani.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului identifică, în 30 zile, o familie adoptatoare pentru copil.

Dacă, însă, nu există în județ o familie adoptatoare, *Direcția* Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului solicită de la *Oficiul Român pentru Adopții* lista cu familii adoptatoare, din care identifică una.

- ☞ Dacă familia a avut copilul în plasament cel puțin 90 zile, *Direcția* Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului sau familia/persoana poate face cerere către instanță pentru încuviințarea adopției.

☞ Dacă nu, DGASPC va formula o

❖ **cerere adresată tribunalului pentru încredințare** în vederea adopției

TRIBUNALUL se pronunță cu privire la încredințarea în vederea adopției, în baza următoarelor documente:

- Raportul de compatibilitate copil-adoptator întocmit de DGASPC
- Hotărârea judecătorească de deschidere a procedurii de adopție
- Atestat

Încredințarea este monitorizată timp de 90 de zile, după care Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului sau familia/persoana poate face

❖ **cerere către instanță pentru încuviințarea adopției.**

Cererea va fi însoțită de următoarele documente:

- Dovadă spațiu, venituri
- Acte copil
- Raport evoluției relațiilor copil-adoptator

TRIBUNALUL, în baza acestor probe, și după ce ascultă și ia consimțământul copilului care are peste 10 ani, pronunță hotărârea de încuviințare a adopției.

Adopția își produce efectele de la data rămânerii irevocabile a hotărârii judecătorești (în 15 zile de la comunicare, dacă nimeni nu a atacat hotărârea).

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului este obligată să consemneze timp de doi ani, **patru rapoarte post-adopție**, informând Oficiul Român pentru Adopții.

O comisie pluri-disciplinară (asistenți sociali, psihologi, juriști) oferă consiliere pre- și post-adopție.

Dacă cele patru rapoarte sunt favorabile, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului întocmește, **la sfârșitul celor doi ani, referatul de închidere a cazului.**

Toate demersurile, în cazurile de adopție, inclusiv promovarea acțiunii la Tribunal sunt confidentiale.

Pot adopta persoanele sau familiile care prezintă condiții materiale și garanții morale necesare asigurării dezvoltării armonioase a copilului.

Nu pot adopta decât persoanele care au capacitate deplină de exercițiu și care sunt cu cel puțin 18 ani mai în vârstă decât cei pe care doresc să îi adopte.

Adopția între frați este interzisă.

Registrul național pentru adopții conține datele referitoare la adoptatorul sau familia adoptatoare, precum și cele referitoare la copiii pentru care a fost deschisă procedura

adopției interne, pentru cei pentru care a fost pronunțată o hotărâre judecătorească de încredințare în vederea adopției, de încuviințare a adopției sau de declarare a nulității acesteia.

ELEMENTE DE DREPT COMERCIAL

Codul comercial prevede că "sunt comercianți aceia care fac fapte de comerț, având comerțul ca profesiune obișnuită, și societățile comerciale."

Calitatea de comerciant implică :

- obligații comerciale:
 - înainte de începerea comerțului, **înmatricularea în registrul comerțului**,
 - în cursul exercitării și la încetarea comerțului **înscrierea în registrul a mențiunilor** prevăzute de lege;
 - evidențe în **registre de contabilitate**
 - activitate comercială în condițiile unei **concurențe loiale**;
- toate actele și operațiunile sunt *supuse legilor comerciale*
- în cazul *încetării plăților pentru datoriile sale comerciale*, comerciantul *poate fi declarat în faliment* (procedura falimentului nu se aplică necomercianților)
- *participarea la constituirea unor camere de comerț și industrie*, ca organizații destinate să promoveze și să apere interesele lor;
- *impozit pe profitul realizat prin activitatea comercială*;

JUDECAREA LITIGIILOR COMERCIALE

În procesele și cererile în materie comercială evaluabile în bani, ÎNAINTE DE introducerea cererii de chemare în judecată, reclamantul trebuie să încerce soluționarea litigiului prin *conciliere directă* cu cealaltă parte.

- ☞ *reclamantul convoacă* partea adversă, comunicându-i *în scris pretențiile* sale și temeiul lor legal, precum și toate actele doveditoare pe care se sprijină acestea.
- ☞ Convocarea se poate face *prin*:
 - scrisoare recomandată cu dovadă de primire,
 - telegramă, telex, fax, sau prin orice alt mijloc care asigură confirmarea primirii
 - înmânarea înscrisurilor sub semnătura de primire
- ☞ Data convocării: *nu mai devreme de 15 zile de la data primirii actelor* comunicate
- ☞ *ezultatul concilierii*- se consemnează într-un *înscris* cu arătarea *pretențiilor reciproce* referitoare la obiectul litigiului și *a punctului de vedere al fiecărei părți*.

Procedura de conciliere este o procedură prealabilă și obligatorie, neefectuarea acesteia atrăgând respingerea, pe cale de excepție, a cererii de chemare în judecată, ca prematur introdusă.

☞ **Competența soluționării** litigiilor comerciale aparține judecătorilor și tribunalelor.

Judecătoria soluționează litigiile comerciale evaluabile în bani, în valoare de până la 100.000 Ron, iar tribunalul, litigiile comerciale neevaluabile în bani și pe cele evaluabile în bani cu valoarea de peste 100.000 Ron.

☞ **Cererea de chemare în judecată** trebuie să cuprindă

☞ **datele personale și de identificare ale părților:** nume, prenume, domiciliu sau reședință, iar pentru persoanele juridice, numărul de înmatriculare la Registrul Comerțului, codul fiscal și contul bancar.

- ce **drept** solicită reclamantul să îi fie recunoscut de către pârât
- **valoarea** pretențiilor
- **Prezentarea pe scurt a faptelor**
- **textul de lege** pe care reclamantul își întemeiază cererea (această precizare nu este obligatorie, instanța sesizată califică acțiunea)
- **Dovezile** pe care se sprijină cererea (înscrisuri anexate la cererea depusă, solicitarea probei cu martori, expertiza, după caz).
- **Semnătura** celui care a formulat cererea.
- pentru a fi primită, trebuie să fie depusă în **atâtea exemplare câte părți sunt, plus unul pentru instanță**

Pârâtul va fi citat cu mențiunea să depună **întâmpinare** la dosarul cauzei cu cel puțin 5 zile înainte de termenul de judecată, iar în procesele urgente cu cel puțin 3 zile.

Nedepunerea întâmpinării se sancționează cu **decăderea pârâtului din dreptul** de a mai propune probe și de a invoca excepții.

Dacă **pârâtul**, are la rândul său pretenții împotriva reclamantului, el va trebui să depună o **cerere reconvențională**, tot cu cel puțin 5 zile înainte de termenul de judecată, iar în procesele urgente cu cel puțin 3 zile.

Cererea reconvențională se poate depune fără a mai fi necesară o altă procedură de conciliere.

Atenție: litigiile comerciale se judecă de urgență și cu precădere:

Atunci când procedura de citare este legal îndeplinită, *judecata poate continua în ședința publică sau în camera de consiliu, în ziua următoare sau la termene scurte succesive*, date în cunoștința părților.

Părțile sau reprezentanții lor pot fi asistați pe tot parcursul procesului de experți sau de specialiști.

În tot cursul procesului, instanța are obligația să insiste asupra soluționării lui prin înțelegerea părților, care va putea fi constatată printr-o hotărâre irevocabilă și executorie.

Căi de atac

Hotărârile pronunțate în cazul litigiilor comerciale pot fi atacate cu apel și recurs.

Hotărârile date în prima instanță sunt executorii.

Pentru hotărârile pronunțate în materie comercială, care poartă mențiunea că sunt irevocabile, acestea constituie titlu executoriu, fără efectuarea altor formalități.

ELEMENTE DE DREPTUL MUNCII

CONFLICTELE DE MUNCĂ

Pot fi *părți* în conflictele de muncă:

- salariații, precum și orice altă persoană titulară a unui drept sau a unei obligații de muncă;
- angajatorii - persoane fizice și/sau persoane juridice
- agenții de muncă temporară, utilizatorii, precum și orice altă persoană care beneficiază de o muncă sindicatele și patronatele;
- alte persoane juridice sau fizice, în condițiile legii

Categorii de *conflicte de muncă*:

- ☛ Colective → de drepturi
→ de interese.
- ☛ individuale → de drepturi

Conflictele de drepturi apar când nu sunt respectate drepturile prevăzute în lege sau în contractul colectiv ori individual de muncă.

Conflictele de interese apar în cazul unui dezacord intervenit între părți cu privire la revendicările salariaților, încă neconsacrate în lege, contract colectiv sau contract individual de muncă.

Conflictele de interese nu se soluționează în justiție.

Competența

Instanțele competente să judece în primă instanță conflictele de drepturi sunt tribunalele.

La tribunal, *completul de judecată* este format din doi judecători și doi asistenți judiciari (unul propus de confederațiile patronatelor și unul propus de confederațiile sindicale)

Recursul se judecă de către *Curtea de Apel* (în complet format din trei judecători, ca și în dreptul comun).

Excepții:

- în litigiile privind carnetul de muncă, competența revine judecătoriei;
- cererile pentru constatarea reprezentativității organizațiilor sindicale de la nivelul unității se soluționează de către judecătorie;
- în cazul grevei, conducerea unității poate introduce o cerere de suspendare a acesteia, cerere adresată Curții de apel în a cărei circumscripție își are sediul unitatea.

Instanța competentă este cea în a cărei circumscripție își are domiciliul (reședința sau sediul) reclamantul.

Termenul în care se poate formula cererea:

- ☞ 30 de zile calendaristice de la data comunicării deciziei unilaterale a angajatorului referitoare la încheierea, executarea, modificarea, suspendarea sau încetarea contractului individual de muncă;
- ☞ 30 de zile calendaristice de la data comunicării deciziei de sancționare disciplinară;
- ☞ 3 ani de la data nașterii dreptului la acțiune pentru plata unor drepturi salariale neacordate sau a unor despăgubiri către salariat sau în cazul răspunderii patrimoniale a salariaților față de angajator;
- ☞ pe toată durata existenței contractului pentru constatarea nulității unui contract individual sau colectiv de muncă ori a unor clauze ale acestuia;
- ☞ 6 luni de la data nașterii dreptului la acțiune, în cazul neexecutării contractului colectiv de muncă ori a unor clauze ale acestuia.

Aceste cauze sunt scutite de taxa judiciară de timbru și de timbrul judiciar.

Se judecă în regim de urgență, termenele de judecată nefiind mai mari de 15 zile.

Procedura de citare a părților se consideră *legal îndeplinită* dacă se realizează cu cel puțin 24 de ore înainte de termenul de judecată.

Atenție:

Sarcina probei în conflictele de muncă **revine angajatorului**, acesta fiind obligat să depună dovezile în apărarea sa până la prima zi de înfățișare.

Probele se administrează cu respectarea regimului de urgență, *instanța fiind în drept să decadă din beneficiul probei admise partea care întârzie în mod nejustificat administrarea acesteia.*

Hotărârile pronunțate în fond sunt definitive și executorii de drept .

Căi de atac:

- recurs în 10 zile de la data comunicării hotărârii.
- contestația în anulare
- revizuirea.

Neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive date în materia conflictelor de drepturi constituie infracțiune.

ELEMENTE DE DREPT CONTRAVENȚIONAL

PLÂNGEREA ÎMPOTRIVA PROCESULUI-VERBAL DE CONSTATARE A CONTRAVENȚIEI

Contravenția este fapta săvârșită cu vinovăție, stabilită și sancționată ca atare prin lege, prin hotărâre a Guvernului sau hotărâre a consiliului local, a consiliului județean, faptă al cărei pericol social este mai mic decât în cazul infracțiunii.

Sancțiunile contravenționale:

- **principale:** avertismentul,
 - amenda,
 - obligarea la prestarea unei activități în folosul comunității.
- **complementare:**
 - confiscarea bunurilor destinate, folosite sau rezultate din contravenții;
 - suspendarea sau anularea, după caz, a avizului, acordului sau autorizației de exercitare a unei activități;
 - închiderea unității; blocarea contului bancar;
 - suspendarea activității agentului economic; retragerea licenței sau avizului pentru anumite operațiuni de comerț exterior, temporar sau definitiv;
 - desființarea lucrărilor și aducerea terenului în stare inițială.

Minorul sub 14 ani nu răspunde contravențional, iar pentru cei care au împlinit 14 ani minimul și maximul amenzii se reduc la jumătate.

Contravenția **se constată** printr-un **proces verbal**, încheiat de persoanele anume prevăzute în actul normativ, care stabilesc și sancționează contravenția, denumite în mod generic, agenți constataatori.

Procesul verbal de contravenție **se comunică în copie**, contravenientului, părții vătămate, și persoanei juridice căreia aparțin lucrurile confiscate, în termen de cel mult o lună de la data aplicării sancțiunii.

Nerespectarea termenului **de o lună de la data aplicării sancțiunii** pentru comunicarea procesului verbal de contravenție atrage prescripția executării sancțiunii.

Calea de atac împotriva procesului verbal de contravenție, este **plângerea** care trebuie făcută **în termen de 15 zile de la înmânarea sau comunicarea** acestuia.

Plângerea trebuie să cuprindă descrierea faptelor și textele de lege care servesc la anularea procesului-verbal de contravenție.

Plângerea însoțită de procesul verbal de contravenție se depune la organul din care face parte agentul **constatator**, care este obligat să o primească, să înmâneze depunătorului o dovadă în acest sens, și să o trimită de îndată instanței competente.

Plângerea este scutită de taxa de timbru.

Instanța competentă să o soluționeze este **judecătoria în a cărei rază teritorială a fost săvârșită contravenția**.

Partea vătămată poate face plângere doar în ce privește despăgubirea, iar celui căruia îi aparțin lucrurile confiscate, numai în ce privește măsura confiscării.

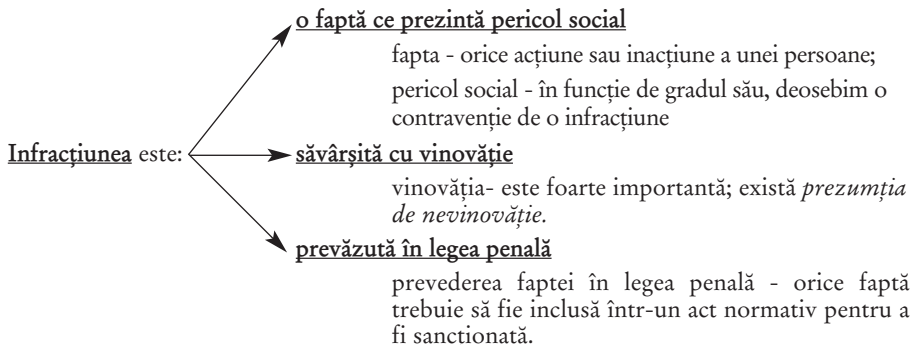
Plângerea contravenientului **suspendă executarea** procesului verbal de contravenție.

Sentiința judecătoreiei poate fi atacată cu recurs în termen de 15 zile de la comunicare, la secția de contencios administrativ a **tribunalului**.

Recursul suspendă executarea hotărârii.

ELEMENTE DE DREPT PENAL

Dreptul penal este alcătuit dintr-un sistem de norme care reglementează **interzicerea infracțiunilor** sub sancțiunea **pedepsei**, în scopul apărării valorilor sociale.

PĂRȚILE PROCESULUI PENAL

- ☞ procurorul
- ☞ Inculpatul
- ☞ partea vătămată
- ☞ partea civilă
- ☞ partea responsabilă civilmente.

Rolul procurorului în cadrul procesului penal:

- efectuează urmărirea penală
- conduce și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, conduce și controlează activitatea altor organe de cercetare penală;
- sesizează instanțele judecătorești pentru judecarea cauzelor penale;
- exercită acțiunea civilă;
- participă la ședințele de judecată;
- exercită căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești;
- apără drepturile și interesele legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicție, ale dispăruților și ale altor persoane

Procurorul participă la ședințele de judecată ale judecătorilor în cauzele:

- în care instanța de judecată a fost sesizată prin **rechizitoriul**,
- în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită **pedeapsa închisorii pe 3 ani sau mai mare**,
- în care unul din inculpați se află în stare de **detenție**,

- când **inculpatul este minor, militar** în termen, rezervist concentrat sau mobilizat, elev al unei instituții militare de învățământ, internat într-un centru de reeducare sau într-un institut medical educativ,
- în care se dispune înlocuirea pedepsei amenzii penale cu pedeapsa închisorii.

La ședințele de judecată privind *alte infracțiuni, procurorul participă când consideră necesar.*

La ședințele de judecată *în căile de atac*, participarea *procurorului este obligatorie în toate cazurile.*

Inculpatul

Este persoana față de care pornește procesul penal, în vederea aflării adevărului cu privire la fapta și a tragerii la răspundere penală dacă se stabilește vinovăția sa.

În cazul în care inculpatul se află în stare de deținere sau este minor, judecata nu poate avea loc decât în prezența acestuia.

În celelalte cazuri, instanța poate judeca procesul, dacă părțile nu se prezintă după ce a fost îndeplinită procedura de citare.

Avocatul

Inculpatul poate fi reprezentat prin avocat:

- în faza de urmărire penală - doar la efectuarea anumitor acte (percheziții, cercetări la fața locului, autopsii), la celelalte fiind nevoie de prezența personală a acestuia sau de mandat special (ex. în cazul împăcării);
- în faza judecătii - atât la judecata în primă instanță, cât și căile de atac.

Avocatul, în calitate de apărător al părții, poate participa în procesul penal în două modalități:

- *prin desemnarea sa de către parte*, aceasta având posibilitatea de a-și alege un avocat care să îi susțină interesele (avocatul își dovedește calitatea prin delegația avocațială)
- *prin desemnarea din oficiu* de către organul judiciar competent, când *asistența juridică este obligatorie pentru învinuit sau inculpat*, deoarece acesta este:
 - minor;
 - militar în termen, militar cu termen redus, rezervist concentrat, elev al unei instituții militare de învățământ;
 - internat într-un centru de reeducare sau într-un institut medical educativ;
 - arestat, chiar în altă cauză.

- Pentru infracțiunea săvârșită, legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare, ori când instanța apreciază că inculpatul nu și-ar putea formula singur apărarea.

Avocatul exercită drepturile procesuale ale părții pe care o apără, putând lua legătura cu aceasta în mod nelimitat. Avocatul are dreptul de

- a asista la efectuarea actelor de urmărire penală,
- a lua la cunoștință despre starea dosarului,
- a formula cereri, de a ridica excepții,
- a pune concluzii și de a exercita căile legale de atac împotriva hotărârilor

În mod **EXCEPȚIONAL**, inculpatului arestat îi poate fi interzis dreptul de a lua contact cu apărătorul său, dar doar pentru motive întemeiate și pe o perioadă limitată.

Apărătorul ales sau desemnat din oficiu nu poate refuza să asigure asistența juridică a părții. Pentru nerespectarea acestei obligații, organul de urmărire penală sau instanța poate sesiza conducerea baroului de avocați pentru a lua măsuri.

Martorul

Este persoana care are cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în procesul penal, având obligația de a se prezenta la chemarea organelor judiciare și de a relata cele cunoscute.

Partea vătămată

Este persoana fizică sau juridică ce a suferit prin fapta penală o **vătămare** fizică, morală sau materială. Dacă partea vătămată **solicită repararea pagubei** suferite prin infracțiune, în cadrul procesului penal, se constituie parte civilă printr-o declarație scrisă sau verbală, dată în fața instanței.

Partea responsabilă civilmente

este partea chemată, potrivit legii civile, să răspundă pentru pagube provocate de învinuit sau inculpat.

Atenție

Dacă sunteți **martor, parte vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente** într-un proces penal, prezența dumneavoastră este necesară pentru judecarea cauzei și deși ați fost anterior citat **nu v-ați prezentat**, instanța poate **dispune aducerea dumneavoastră la judecată cu mandat de aducere și chiar amendarea dumneavoastră.**

ETAPELE PROCESULUI PENAL

Procesul penal, în urma căruia persoana vinovată de săvârșirea unei infracțiuni este trasă la răspundere penală, are loc în etape:

A. URMĂRIREA PENALĂ

În situația în care unei persoane i-au fost vătămăte drepturile prin săvârșirea unor/unei infracțiuni de către o altă persoană poate face **plângere penală**.

Plângerea se poate face personal sau prin mandatar. Mandatul, care trebuie să fie special (respectiv, să fie autentificat la un notar public), se depune împreună cu plângerea.

Plângerea se poate face și de către unul dintre soți pentru celălalt soț, de către copilul major pentru părinți, de către reprezentantul legal al persoanei lipsită de capacitatea de exercițiu.

Pentru a fi luată în considerare, plângerea trebuie să **cuprindă**:

- Numele și prenumele
- Datele de identificare (adresă, CNP)
- Indicarea făptuitorului, dacă este cunoscut
- Descrierea faptei care formează obiectul plângerii
- Indicarea mijloacelor de probă
- Data și semnătura

Dacă cineva are cunoștință despre săvârșirea unor fapte penale, dar care nu i-au produs lui vreo vătămare, poate face un **denunț**, pentru a le aduce la cunoștința organelor judiciare. Denunțul va cuprinde aceleași elemente, ca și plângerea.

Urmărirea penală se efectuează **de către procuror** și de către **organele de cercetare penală**.

Această etapă durează **între momentul începerii** urmăririi penale și **momentul emiterii soluției de către procuror**.

Organul de urmărire penală este **obligat să explice învinuitului sau inculpatului** precum și celorlalte părți **drepturile** lor **procesuale**.

Există **infracțiuni** pentru care plângerea se depune **direct la instanță**, urmărirea penală ca fază distinctă nemaiavând loc.

Drepturile și obligațiile părților din procesul penal

Drepturi:

- ☞ Orice parte are dreptul să fie asistată de apărător, în tot cursul procesului penal;
- ☞ Apărătorul părții vătămăte, al părții civile și al părții responsabile civilmente are dreptul să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală. Acesta poate

formula cereri și depune memorii;

- ☞ În cursul procesului penal, părțile pot propune probe și pot cere administrarea lor. Cererea pentru administrarea unei probe nu poate fi respinsă, dacă proba este concludentă și utilă;
- ☞ Orice persoană poate face plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare intereselor sale legitime.

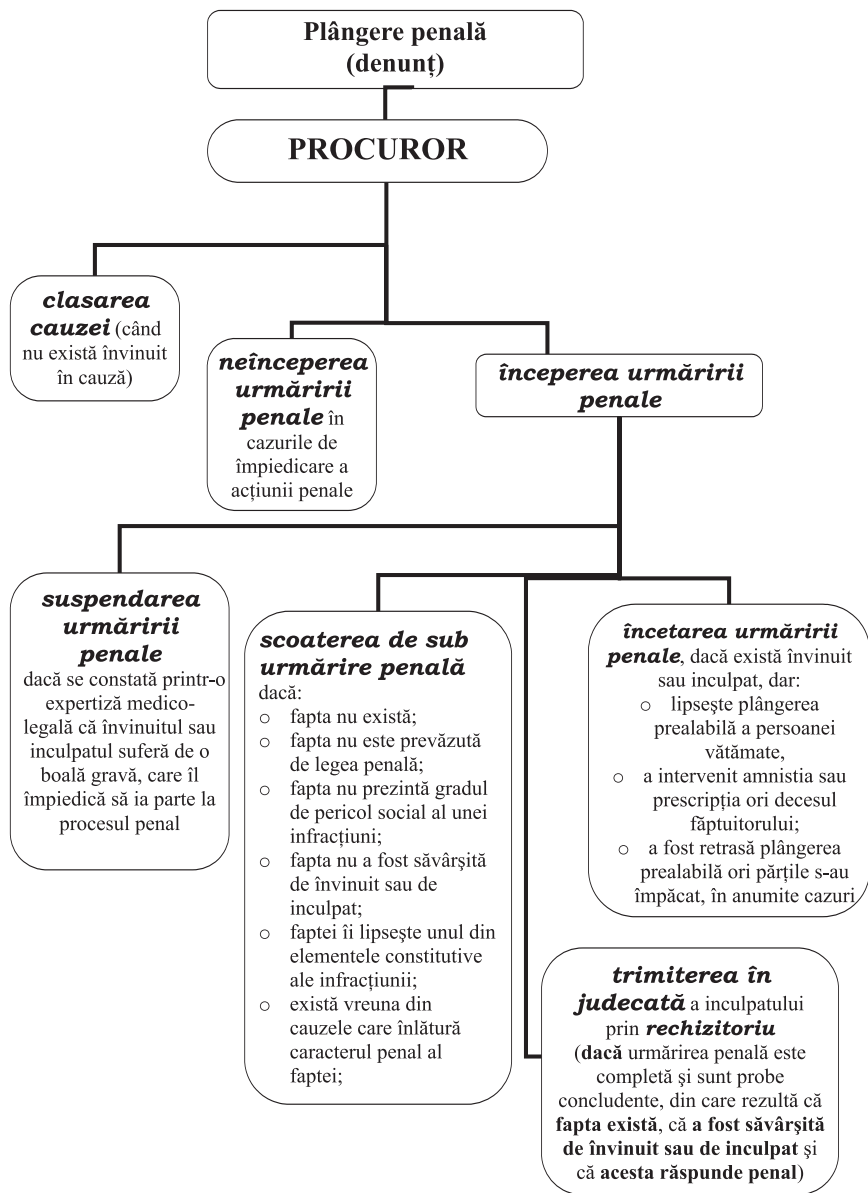
Obligații:

- ☞ Plângerea sau denunțul trebuie să facă referire la fapte reale (învinuirea mincinoasă făcută prin denunț sau plângere este la rândul ei infracțiune);
- ☞ Persoana chemată ca martor este obligată să se înfățișeze la locul, ziua și ora arătate în citație și are datoria să declare tot ce știe cu privire la faptele cauzei.

Obligațiile organelor de urmărire penală

- Să efectueze urmărirea penală numai potrivit dispozițiilor prevăzute de lege;
- Să strângă probele necesare pentru aflarea adevărului și pentru lămurirea cauzei sub toate aspectele, în vederea justei soluționări a acesteia;
- Să adune probele atât în favoarea, cât și în defavoarea învinuitului sau inculpatului;
- Să garanteze dreptul la apărare pentru toate părțile (persoanele) implicate în procesul penal;
- Să asigure părților deplina exercitare a drepturilor procesuale în condițiile prevăzute de lege;
- Să dispună asupra actelor sau măsurilor procesuale prin ordonanță sau rezoluție motivată;
- Să nu întrebuițeze violențe, amenințări ori alte mijloace de constrângere, precum și promisiuni sau îndemnuri, în scopul de a se obține probe;
- Să cheme, spre a fi ascultate, persoana care a suferit o vătămare prin infracțiune, precum și persoana responsabilă civilmente;
- Să rezolve plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală în termen de cel mult 20 de zile de la primire și să comunice de îndată persoanei care a făcut plângerea modul în care a fost rezolvată.

Soluții pe care le poate da procurorul:

Căi de atac împotriva soluțiilor date de procuror

Împotriva soluțiilor de **neîncepere** a urmăririi penale, **clasare**, **scoatere** de sub urmărire penală sau **încetare** a urmăririi penale, **se poate formula plângere**, în termen de **20 de zile** de la înștiințarea persoanelor interesate.

Plângerea va fi rezolvată de procurorul ierarhic superior celui care a dat soluția, în termen de cel mult 20 de zile de la primirea acesteia. Modul în care a fost rezolvată plângerea se comunică, de îndată, persoanei care a făcut-o.

Dacă plângerea a fost respinsă, persoana vătămată poate face plângere în termen de 20 de zile de la data comunicării modului de rezolvare la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

B. JUDECATA

După înregistrarea dosarului la instanță se acordă termen de judecată și se citează persoanele chemate în judecată.

La **primul termen** de judecată părțile pot formula cereri a căror rezolvare este necesară înainte de intrarea în fondul cauzei (amânarea judecării cauzei pentru angajarea apărătorului sau pentru a lua cunoștință de actele dosarului, constituirea părții vătămate ca parte civilă în cauză prin formularea pretențiilor la despăgubiri etc.) și pot invoca excepții (privind sesizarea instanței, competența de soluționare a cauzei etc.).

Cercetarea judecătorească începe prin citirea de către grefier a actului de sesizare a instanței.

În cadrul cercetării judecătorești se administrează următoarele **mijloace de probă** :

- declarațiile învinutului sau ale inculpatului- primul mijloc de probă ce se administrează în cercetarea judecătorească
- declarațiile celorlalte părți din proces,
- declarațiile martorilor,
- depuneri de înscrisuri,
- expertize,
- cercetări la fața locului etc.

În cursul cercetării judecătorești, instanța poate dispune :

- restituirea cauzei la procuror pentru completarea urmăririi penale;
- schimbarea încadrării juridice;
- extinderea procesului penal cu privire la alte persoane.

Președintele completului de judecată, **constatând cercetarea judecătorească încheiată**, acordă **cuvântul în fond** părților (ca să-și expună punctul lor de vedere cu privire la situația de fapt și de drept rezultată din cercetarea judecătorească).

Ultimul cuvânt îl are inculpatul personal.

După terminarea dezbaterilor, **instanța** deliberează, adoptând o **hotărâre** pe care o aduce la cunoștință generală prin pronunțare în ședință publică.

C. CĂILE DE ATAC ÎN MATERIE PENALĂ

Partea nemulțumită de o hotărâre penală are la dispoziție căile de atac, astfel:

Pot fi atacate cu **apel** toate sentințele penale (hotărâri prin care cauza este soluționată în prima instanță), cu următoarele **excepții** (acestea pot fi atacate numai cu recurs):

- sentințele privind infracțiunile pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale se face la plângerea prealabilă a părții vătămate;
- sentințele pronunțate de tribunalele militare, privind infracțiunile contra ordinii și disciplinei militare sancționate de lege cu pedeapsa închisorii de cel mult 2 ani;
- sentințele pronunțate de curțile de apel și Curtea Militară de Apel;
- sentințele pronunțate de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție;
- sentințele de dezinvestire.

Mai pot fi atacate cu **recurs**:

- deciziile pronunțate de instanțe de apel, cu **excepția** deciziilor prin care s-a dispus rejudecarea cauzelor;
- încheierile de ședință, în cazurile prevăzute de lege (de ex: încheierile privitoare la măsuri preventive, la măsuri asiguratorii, încheierile prin care a fost suspendată judecata în prima instanță, încheierile prin care s-a dispus asupra cheltuielilor judiciare convenite martorului, expertului, interpretului sau apărătorului).

Apelul și recursul *pot fi declarate* de:

- procuror și inculpat, în privința laturii penale și civile a cauzei;
- partea vătămată, în ce privește latura penală;
- partea civilă și partea responsabilă civilmente, în ce privește latura penală și latura civilă;
- martor, expert, interpret, apărător, cu privire la cheltuielile judiciare convenite acestora;
- orice persoană ale cărei interese legitime au fost vătămate printr-o măsură sau printr-un act al instanței.

Cererea de apel sau recurs **se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă**.

Persoana care se află în stare de deținere poate depune cererea de apel în formă scrisă, la administrația locului de deținere, sau poate declara apelul oral, în fața instanței sau în fața administrației locului de deținere.

Termenul general de apel și de recurs este de 10 zile. În cazul judecării unor infracțiuni flagrante, termenul este de 3 zile.

Pentru părți termenul curge de la pronunțare, dacă au fost prezente la dezbateri sau la pronunțare.

Pentru părțile care au lipsit atât de la dezbateri cât și la pronunțare și pentru inculpatul deținut, militar, sau internat într-un centru de reeducare, care au lipsit de la pronunțare, termenul curge de la data comunicării copiei după dispozitiv.

Cererea privind exercitarea oricărei căi de atac trebuie să fie formulată în scris și semnată de titular. Cererea cuprinde:

- ☞ datele de identitate ale titularului,
- ☞ numărul și data hotărârii atacate,
- ☞ denumirea instanței care a pronunțat-o
- ☞ motivele exercitării căii de atac

În materie penală, exercitarea oricărei căi de atac este scutită de plata taxelor judiciare de timbru.

Contestația în anulare poate fi făcută de oricare dintre părți împotriva *hotărârilor instanțelor de recurs (decizii)*, pentru *motive care privesc nulitatea unor acte de procedură* (ex. citarea), sau când împotriva unei persoane s-au pronunțat două hotărâri definitive pentru aceeași faptă (hotărârea judecătorească este definitivă când împotriva ei nu mai poate fi exercitată nici o cale de atac ordinară).

Contestația în anulare **se introduce la instanța de recurs care a pronunțat hotărârea** a cărei anulare se cere sau la instanța la care a rămas definitivă ultima hotărâre (când se exercită ca urmare a existenței, împotriva aceleiași persoane, a două hotărâri definitive pentru aceeași faptă)

Contestația în anulare poate fi introdusă:

- de partea împotriva căreia se face executarea, cel mai târziu în 10 zile de la începerea executării;
- de celelalte părți, în 30 de zile de la data pronunțării hotărârii contestate;

În cazul **existenței a două hotărâri definitive împotriva aceleiași persoane**, cu privire la **aceeași faptă**, contestația în anulare **poate fi făcută oricând**.

Pot fi atacate cu **revizuire** de către părți, soțul și rudele apropiate ale condamnatului, chiar după moartea acestuia, procuror, din oficiu, sau la sesizarea unor organe competente, hotărârile judecătorești definitive care conțin grave erori de fapt.

Cererea de revizuire se adresează procurorului de la parchetul de pe lângă judecătoria care a judecat cauza în prima instanță.

Termenul de revizuire este de 1 an de la data cunoașterii de către titularul cererii a faptelor, împrejurărilor sau hotărârilor prevăzute de lege.

Recursul în interesul legii poate fi exercitat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Justiție și Casație direct sau la cererea ministrului Justiției și a Colegiilor de Conducere ale Curților de Apel.

D. REPREZENTAREA ȘI ASISTENȚA JURIDICĂ ÎN PROCESUL PENAL

Avocatul poate reprezenta orice parte din procesul penal, caz în care cumulează calitatea de reprezentant cu cea de apărător.

Partea vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot fi reprezentate în orice fază a procesului penal, reprezentantul acestora având dreptul de a formula cereri, întrebări, de a asista la efectuarea unor acte de urmărire penală, de a propune probe, de a ridica excepții și de a exercita căile de atac împotriva hotărârilor instanței.

Învinuitul sau inculpatul poate fi reprezentat:

- *în faza de urmărire penală - doar la efectuarea anumitor acte* (percheziții, cercetări la fața locului, autopsii), la celelalte fiind nevoie de prezența personală a acestuia sau de mandat special (ex. în cazul împăcării);
- *în faza judecătii* - atât la judecata în primă instanță, cât și căile de atac.

Avocatul poate fi:

- *desemnat de către parte* (aceasta poate să își aleagă un avocat care să îi susțină interesele)
- *desemnat din oficiu* de către organul judiciar competent (atunci *când asistența juridică este obligatorie* pentru *învinuit sau inculpat* și acesta *nu și-a ales apărător*) când învinuitul sau inculpatul este:
 - minor;
 - militar în termen, militar cu termen redus, rezervist concentrat, elev al unei instituții militare de învățământ;
 - internat într-un centru de reeducare sau într-un institut medical educativ;
 - arestat, chiar în altă cauză.

În cursul judecătii, asistența juridică este obligatorie în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită **pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare**, ori când instanța apreciază că **inculpatul nu și-ar putea formula singur apărarea**.

E. PUNEREA ÎN EXECUTARE A HOTĂRÂRILOR PENALE

Ultima etapă a procesului penal este cea a executării hotărârii.

Se pot executa numai hotărârile judecătorești executorii.

Hotărârile instanței *penale devin executorii la data când au rămas definitive*. Dar există și hotărâri nedefinitive care sunt executorii atunci când legea dispune.

Instanța de executare pentru hotărârile penale definitive este prima instanță (cea care a judecat cauza în fond).

☞ Executarea unei hotărâri penale parcurge două etape:

- a) **instanța de executare emite mandatul de executare**, pe care îl comunică organelor de poliție și urmărește punerea în executare a hotărârii;
- b) **organul de poliție pune în executare mandatul**.

☞ Hotărârea judecătorească se execută cu privire la:

1. **pedepse** (sunt **singurele sancțiuni penale**, măsuri de constrângere și de reeducare a condamnatului și au ca scop prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni) care **pot fi**:

➤ **sancțiuni principale**

- *detențiunea pe viață* - a înlocuit pedeapsa cu moartea, nu se aplică minorilor și persoanelor care au împlinit 60 ani, se aplică alternativ cu pedeapsa închisorii
- *închisoarea* - de la 15 zile la 30 de ani; are limite generale și speciale; este reglementată alternativ cu pedeapsa amenzii sau cu pedeapsa detențiunii pe viață; se execută în penitenciare.
- *amenda penală* - poate fi reglementată alternativ cu închisoarea sau poate fi unică; se trece în cazierul judiciar

➤ **sancțiuni complementare**

- interzicerea unor drepturi de la 1 la 10 ani
 - dreptul de a alege și a fi ales în funcții electiv publice
 - dreptul de a ocupa o funcție ce implică autoritatea de stat
 - drepturile părintești
 - dreptul de a fi tutore sau curator.
- degradarea militară

➤ **sancțiuni accesorii** (interzicerea unor drepturi prevăzute de lege)

2. **măsuri de siguranță** (se iau pentru a înlătura o stare de pericol)

- obligarea la tratament medical
- internarea medicală
- interzicerea de a ocupa o funcție, de a exercita o profesie, o meserie ori o altă ocupație
- interzicerea de a se afla în anumite localități
- expulzarea străinilor
- confiscarea specială
- interdicția de a reveni în locuința familiei pe o perioadă determinată

3. măsuri educative (se iau față de minori)

- muștrarea
- libertatea supravegheată
- internare într-un centru de reeducare
- internare într-un centru de îngrijire

☞ În executarea hotărârii penale pot interveni anumite schimbări:

- revocarea sau anularea suspendării condiționate
- revocarea sau anularea executării pedepsei la locul de muncă
- înlocuirea pedepsei detenției pe viață
- înlocuirea pedepsei amenzii (dacă cel condamnat se sustrage de la executare)
- eliberarea condiționată a condamnatului
- încetarea executării pedepsei la locul de muncă
- înlocuirea executării pedepsei pentru militari
- reducerea pedepsei pentru militari
- amânarea sau întreruperea executării pedepsei.

Condamnatul, reprezentantul său legal, soțul/soția condamnatului, apărătorul condamnatului, precum și procurorul poate *solicita să se amâne sau să se întrerupă executarea pedepsei dacă:*

- ❖ se constată printr-o expertiză medico-legală că cel condamnat suferă de o boală care îl pune în imposibilitate de a executa pedeapsa (dacă expertiza efectuată de instituția medicală competentă stabilește atât gravitatea bolii, cât și împrejurarea că aceasta **nu poate fi tratată** corespunzător în penitenciar)
 - ❖ condamnată este gravidă sau are un copil mai mic de 1 an
 - ❖ din cauza unor împrejurări speciale executarea imediată a pedepsei ar avea consecințe grave pentru condamnat, familie sau unitatea unde lucrează condamnatul
- ☞ Cererea de amânare sau întrerupere a executării pedepsei se adresează fie instanței care a pus în executare hotărârea, fie instanței în a cărei rază teritorială se află locul de deținere, corespunzătoare în grad instanței de executare.

Timpul cât executarea a fost întreruptă sau amânată **nu se socotește în durata pedepsei.**

- ☞ Executarea hotărârilor penale poate fi contestată de condamnat în tot timpul executării, până la împlinirea termenului pedepsei, dacă:
- împotriva lui **s-a pus în executare o hotărâre care nu era definitivă**
 - se pun în executare dispozițiile unei hotărâri față de condamnat, deși **hotărârea privește o altă persoană**

- *se ivește vreo nelămurire* cu privire la hotărârea care se execută *sau vreo împiedicare la executare*
- *a intervenit amnistia, prescripția, grațierea* sau orice altă cauză de stingere ori de micșorare a pedepsei, precum și *orice alt incident* ivit în cursul executării.

ARESTAREA PREVENTIVĂ A ÎNVINUITULUI SAU INculpATULUI

☛ Se ia numai în următoarele condiții:

- a) există probe sau indicii temeinice că învinuitul sau inculpatul a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală.
- b) pentru infracțiunea săvârșită legea prevede pedeapsa închisorii sau a detențiunii pe viață;
- c) există indicii temeinice că inculpatul are una dintre următoarele atitudini:
 - a fugit ori s-a ascuns, ori există date că va încerca să fugă sau să se sustragă de la urmărirea penală
 - a încălcat, cu rea-credință, măsura obligării de a nu părăsi localitatea sau țara
 - încearcă să zădărnicească aflarea adevărului prin influențarea cuiva ori prin distrugerea mijloacelor materiale de probă;
 - pregătește săvârșirea unei noi infracțiuni;
 - a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune;
 - exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau încearcă o înțelegere frauduloasă cu aceasta;
 - a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 4 ani și există probe că lăsarea sa în libertate prezintă un pericol concret pentru ordinea publică.

Arestarea învinuitului sau inculpatului se dispune doar când se consideră că această măsură este necesară pentru interesul urmăririi penale.

- ☛ Ascultarea învinuitului sau inculpatului în prezența avocatului ales sau desemnat din oficiu este obligatorie
- ☛ În cursul urmăririi penale arestarea preventivă a inculpatului se dispune pentru cel mult 30 de zile
 - *se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fără să depășească un termen rezonabil și nu mai mult de 180 de zile*
- ☛ În cursul urmăririi penale, arestarea învinuitului se dispune pentru cel mult 10 zile, luându-se în considerare perioada de reținere sau arestare preventivă anterioară.
- ☛ În faza de judecată instanța verifică periodic (nu mai târziu de 60 de zile), legalitatea și temeinicia arestării preventive.

PROCEDURA JUDECĂRII PROPUNERII DE ARESTARE PREVENTIVĂ

Procurorul, *din oficiu, sau la sesizarea organului de cercetare penală*, dacă apreciază că este în interesul urmăririi penale arestarea învinuitului/inculpatului, îl ascultă în prezența apărătorului, apoi prezintă dosarul cauzei cu ***propunerea de arestare preventivă*** președintelui instanței sau judecătorului delegat.

Propunerea de arestare preventivă ***o judecă instanța de fond*** a cauzei sau cea corespunzătoare în a cărei rază teritorială se află locul de deținere, sau judecătorul delegat de președintele instanței.

Președintele instanței sau judecătorul delegat ***fixează ziua și ora de soluționare a propunerii.***

Ziua și ora se comunică apărătorului inculpatului și procurorului (care asigură prezența în fața judecătorului a învinuitului).

PROPUNEREA DE ARESTARE PREVENTIVĂ SE JUDECĂ ÎN CAMERĂ DE CONSILIU, ședința de judecată nefiind publică.

Învinuitul/inculpatul ***este ascultat de către judecător.***

Judecătorul admite sau, după caz, respinge propunerea de arestare preventivă prin încheiere motivată.

În cazul **admiterii** propunerii de arestare se emite mandatul de arestare.

Încheierea instanței poate fi atacată cu recurs în 24 de ore de la pronunțare de către procuror și învinuitul/ inculpatul prezent și de la comunicare de către cel absent.

Dosarul se înaintează instanței de recurs în 24 de ore de la declararea recursului, iar acesta se soluționează în 24 de ore în cazul arestării învinuitului și în 3 zile în cazul arestării inculpatului.

Recursul la încheierile privind arestarea preventivă se judecă în ședință publică.

Și **prelungirea arestării** inculpatului în cursul urmăririi penale se face ***după aceeași procedură***, iar soluționarea propunerii are loc, ***de către judecător tot în Camera de Consiliu (nu în ședință publică).***

Termenul de **recurs** este același, 24 de ore de la pronunțare pentru procuror și învinuitul/inculpatul prezent și de la comunicare pentru cel absent.

Fiecare prelungire de arestare preventivă în cursul urmăririi penale nu poate depăși 30 de zile.

Arestarea preventivă a inculpatului poate fi dispusă și în cursul judecății, în aceleași condiții, cu aceleași garanții și se soluționează după procedura de mai sus.

REGULI SPECIALE PENTRU ARESTAREA PREVENTIVĂ A ÎNVINUITULUI SAU INculpATULUI MINOR

- ☞ Despre arestarea preventivă a unui inculpat/ învinuit minor, se încunoștințează în termen de 24 de ore părinții/ tutorele și Serviciul de Probațiune *de pe lângă Tribunal*, consemnându-se aceasta într-un proces verbal
- ☞ În timpul arestării preventive minorii se țin separat de majori, în locuri anume destinate acestora.
- ☞ Minorul între 14 și 16 ani nu poate fi arestat preventiv decât dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta de care este învinuit este detențiunea pe viață sau închisoarea de 10 ani sau mai mare și o altă măsură preventivă nu este suficientă.
- Durata arestării inculpatului minor între 14 și 16 ani este, în cursul urmăririi penale, de cel mult 15 zile, iar verificarea legalității și temeiniciei arestării preventive se efectuează periodic în cursul judecății, dar nu mai târziu de 30 de zile.
- Prelungirea acestei măsuri în cursul urmăririi penale sau menținerea ei în timpul judecății nu poate fi dispusă decât în mod excepțional. Arestarea preventivă a minorului în cursul urmăririi penale este limitată la un termen rezonabil și nu mai mult de 60 de zile, fiecare prelungire neputând depăși 15 zile.
- ☞ *Inculpatul minor mai mare de 16 ani* poate fi arestat preventiv în cursul urmăririi penale pe o durată de cel mult 20 de zile, iar verificarea legalității și temeinicia măsurii se efectuează periodic în cursul judecății, dar nu mai târziu de 40 de zile.
- Durata măsurii poate fi prelungită de fiecare dată cu cel mult 20 de zile, fără ca aceasta să poată depăși în cursul urmăririi penale în total 90 de zile.

Durata arestării învinuitului minor este de cel mult 3 zile, indiferent de vârstă.

Link-uri românești utile:

Ministerul Justiției
<http://www.just.ro>
 Consiliul Superior al Magistraturii
<http://www.csm1909.ro>
 Școala Națională de Grefieri
<http://grefieri.ro>
 Institutul Național al Magistraturii
<http://inm-lex.ro>
 Înalta Curte de Casație și Justiție
<http://www.scj.ro>
 Curtea Constituțională
<http://www.ccr.ro>
 Avocatul Poporului
<http://www.avp.ro>
 Ministerul Public
<http://www.mpublic.ro>
 Departamentul Național Anticorupție
<http://www.pna.ro>

DESPRE COMPETENȚA INSTANȚELOR:

NOȚIUNI FUNDAMENTALE

România este stat de drept, organizat potrivit principiului separației și echilibrului celor trei puteri- legislativă, executivă și judecătorească.

Puterea judecătorească se exercită de Înalta Curte de Casație și Justiție (unica instanță supremă) și de celelalte instanțe judecătorești.

Dacă sunteți nevoit să vă adresați unei instanțe, e bine să știți că:

- orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime în exercitarea dreptului său la un proces echitabil.
- accesul la justiție nu poate fi îngrădit. Toate persoanele sunt egale în fața legii, fără privilegii și fără discriminări.
- justiția se realizează în mod egal pentru toți, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, opinie, apartenență politică, avere, origine ori condiție socială sau de orice alte criterii discriminatorii.

INSTANȚE DE DREPT COMUN SAU/ȘI INSTANȚE SPECIALIZATE

În România, pe lângă instanțele de drept comun există fie secții specializate, fie complete de judecată specializate, în anumite materii.

• Secțiile specializate

La instanțele mari, indiferent dacă sunt judecătorii, tribunale sau curți de apel, în funcție de numărul de cauze de o anumită natură, funcționează secții specializate (secția civilă, secția penală, secția comercială, secția de contencios administrativ, secția de litigii de muncă și asigurări sociale). Secția civilă, de exemplu, judecă numai cauze civile.

La instanțele mici, funcționează secții mixte în câte două-trei materii, iar judecătorii care le compun judecă într-una sau două dintre respectivele materii.

• Completele specializate

La toate instanțele, dacă numărul de cauze de o anumită natură nu justifică înființarea de secții specializate, în una sau mai multe din următoarele materii funcționează complete specializate: fond funciar, cauze cu minori, infracțiunile de corupție, cauze comerciale, contencios administrativ, litigii de muncă și asigurări sociale.

De obicei, un **judecător specializat într-o materie** judecă mai mulți ani numai acea materie, însă, funcție de situația ocupării posturilor, nimic nu împiedică *acel judecător* ca, la un moment dat, să fie nevoit *să judece în altă materie* .

În cadrul **judecătorilor** funcționează secții sau complete specializate pentru:

- *litigii de familie și minori* (divorț, încredințare minori, reglementare program de vizitare)
- *litigii comerciale*
- *drept penal*

În cadrul **tribunalelor** și al **curților de apel** funcționează secții sau complete specializate pentru:

- *litigiile de muncă și asigurări sociale,*
- *litigii de familie și minori* (divorț, încredințare minori, reglementare program de vizitare, adopție)
- *litigii comerciale,*
- *reorganizare/lichidare judiciară,*
- *contencios administrativ - fiscal,*
- *litigii privind creațiile intelectuale și proprietate intelectuală și industrială.*
- *drept penal*

Știați că: În România există și tribunale specializate: un tribunal de minori și familie (Brașov) și trei tribunale comerciale (Argeș, Cluj, Mureș)

COMPETENȚA INSTANȚELOR

Prin **competență** , se înțelege **capacitatea** unei instanțe de a soluționa anumite litigii sau de a rezolva anumite cereri.

Nu toate litigiile civile sunt de competența instanțelor. Există litigii care se soluționează de către alte autorități.

Competența este de două feluri: competența **materială** și competența **teritorială** .

Dacă vreți să introduceți o acțiune în instanță, trebuie să știți care este instanța care are competența să o judece.

COMPETENȚA DUPĂ MATERIE

Competența materială are un caracter absolut (părțile nu pot conveni să fie judecate de o altă instanță decât cea prevăzută de lege).

Reclamantul arată în cererea de chemare în judecată obiectul cererii și **valoarea obiectului litigiului** , în funcție de care se **va determina instanța competentă** .

Dacă reclamantul formulează un capăt de cerere principal și unul sau mai multe capete de cerere accesorii ori incidentale, *valoarea capătului principal* este cea care determină competența.

Când sunt *mai mulți reclamânți* și un singur pârât sau un reclamant și mai mulți pârâți și este vorba de o singură creanță, *competența se determină după valoarea întregă a creanței*.

Uneori **competența** este dată de **calitatea părților din proces** (de ex. deși în materie de contencios administrativ, competența de a judeca în primă instanță revine ca regulă tribunalelor, totuși dacă autorul actului administrativ sau al refuzului nejustificat de a emite actul este autoritatea administrației publice centrale, competența în primă instanță revine curților de apel).

Alteori, competența este dată de **urgența rezolvării cererii** (de ex. cererea de ordonanță președințială se va introduce la instanța competentă asupra fondului sau cererea asigurării dovezilor- dacă este primejdie ca ele să dispară sau să fie greu de administrat pe viitor, înainte de judecată-, se va îndrepta la instanța în circumscripția căreia se află martorul sau obiectul cercetării sau la instanța competentă să judece cauza).

A. Competența judecătoriilor

Judecătoriile sunt, în principiu, **competente** să judece toate cererile **în primă instanță** (sau în fond).

Judecătoriile judecă :

1. în primă instanță, toate procesele și cererile, în afară de cele date prin lege în competența altor instanțe;
2. plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate juridicțională și ale altor organe cu astfel de activitate, în cazurile prevăzute de lege ;
3. în orice alte materii date prin lege în competența lor, de exemplu:
 - contestațiile împotriva hotărârilor pronunțate de organe locale în legătură cu înscrierile făcute pe listele electorale,
 - plângerea împotriva procesului verbal de constatare a contravențiilor;
 - plângerea împotriva procesului verbal de constatare a contravențiilor silvice;
 - plângerile împotriva hotărârilor de admitere sau respingere a cererii de acordare a statutului de refugiat,
 - cererile pentru asigurarea dovezilor;
 - cererile de îndreptare a erorilor materiale strecurate în propriile hotărâri;
 - contestațiile în anulare și cererile de revizuire a propriilor hotărâri;
 - conflictele de competență dintre birourile notariale;
 - litigiile prevăzute în legea locuinței nr. 114/1996;
 - investirea cu formulă executorie a cambiilor, biletelor la ordin și cecurilor

- cererile privitoare la anularea, rectificarea sau anularea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe acestea

Secțiile maritime și fluviale ale judecătorilor Constanța și Galați judecă litigii, precum: despăgubirile pentru avarii cauzate navelor și instalațiilor destinate navigației, instalațiilor de încărcare, descărcare și manipulare a mărfurilor, și pentru orice prejudicii cauzate prin alte forme ilicite în legătură cu activitatea marinei civile; litigiile privind retribuiția pentru asistența de salvare și repartizarea acesteia între salvatori; plângerile împotriva proceselor verbale de contravenție privind poluarea apelor mării de către navele maritime.

În România funcționează 178 de judecătoriai, de diferite dimensiuni: cea mai mare judecătorie din țară este **Judecătoria Sector 1 București**, cu peste 48.000 de cauze în 2006, iar cea mai mică este **Judecătoria Bozovici** - jud. Caraș - Severin cu aprox. 1200 cauze în 2006.

Judecătorile sunt instanțe de fond.

Aici **completele** sunt formate, de principiu, dintr-**un singur judecător**, care pronunță **hotărâri ce pot fi atacate cu apel**, sau doar **cu recurs**.

ÎN MATERIE PENALĂ

Tot judecătorile sunt cele care, în principiu, judecă în primă instanță toate infracțiunile.

B. Competența materială a tribunalelor

Tribunalele judecă:

1. în primă instanță :

- a) procesele și cererile în materie comercială a căror obiect are o valoare de peste 100.000 RON, precum și procesele și cererile în această materie al căror obiect nu este evaluabil în bani; cererile în materia reorganizării judiciare și a falimentului
- b) procesele și cererile în materie civilă al căror obiect are o valoare de peste 500.000 RON (cu câteva excepții);
- c) conflictele de muncă, cu excepția celor date prin lege în competența altor organe;
- d) procesele și cererile în materie de contencios administrativ, în afară de cele date în competența curților de apel ;
- e) procesele și cererile în materie de creație intelectuală și de proprietate industrială;
- f) procesele și cererile în materie de expropriere;
- g) cererile pentru încuviințarea, nulitatea sau desfacerea adopțiilor;

- h) cererile pentru repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare savarsite in procesele penale;
- i) cererile pentru recunoașterea, precum și cele pentru încuviințarea executării silite a hotărârilor date în țări străine;

2. ca instanțe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătoria în primă instanță;

3. ca instanțe de recurs, recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătoria, care, potrivit legii nu sunt supuse apelului.

În această categorie intră:

- hotărârile care consfințesc învoiala părților ;
- încheierile pronunțate asupra renunțării la judecată,
- hotărârile judecătorești date în primă instanță în cererile introduse pe cale principală privind pensii de întreținere,
- litigiile al căror obiect are o valoare de până la 100.000 RON inclusiv, atât în materie civilă, cât și în materie comercială,
- acțiunile posesorii,
- acțiunile privitoare la înregistrările în registrul de stare civilă,
- luarea măsurilor asiguratorii,
- hotărârea de reexaminare,
- ordonanța președințială,
- încheierea de admitere sau de respingere a înscrierii unei asociații sau fundații.

4. în orice alte materii date prin lege în competența lor:

- căile extraordinare de atac de retractare (contestația în anulare și revizuirea)
- contestațiile la titlu care vizează hotărârile tribunalului
- contestația la executare, când tribunalul este instanță de executare
- conflictele dintre două judecătoria din circumscripția sa teritorială
- cererea de strămutare de la o judecătoria la alta din raza sa teritorială pe motiv de rudenie sau afinitate
- cererea pentru declararea judecătorească a abandonului de copii
- cererile privind acordarea personalității juridice asociațiilor de syndicate
- cererile privitoare la procedura reorganizării și lichidării judiciare
- cererile privind admiterea sau respingerea candidaturilor la alegerile locale
- contestațiile împotriva deciziilor date de direcțiile generale a finanțelor publice și controlului financiar de stat

- litigiile privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

Tribunalele Constanța și Galați au o competență specială maritimă și fluvială.

ÎN MATERIE PENALĂ, având drept criteriu gravitatea infracțiunii pentru ordinea juridică națională, legiuitorul a stabilit competența în favoarea **tribunalelor**, în primă instanță, pentru *unele infracțiuni mai grave contra persoanei, contra patrimoniului, infracțiuni care aduc atingere unor activități de interes public, infracțiuni care aduc atingere unor relații sociale, infracțiunile săvârșite cu intenție, care au avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei infracțiunea de spălare a banilor, precum și infracțiunile privind traficul și consumul ilicit de droguri, infracțiunea de bancrută frauduloasă, dacă fapta privește sistemul bancar, infracțiunile la regimul drepturilor de proprietate intelectuală și industrială.*

În țara noastră **funcționează** în prezent **41 de tribunale, 4 tribunale specializate** (Tribunalul pentru Minori și Familie Brașov, Tribunalul Comercial Cluj, Tribunalul Comercial Mureș, Tribunalul Comercial Argeș) și **Tribunalul Militar Teritorial București**.

Cel mai mare dintre tribunale este **Tribunalul București**, cu peste 80.000 cauze în 2006, iar **cel mai mic** - **Tribunalul Covasna**, cu doar aprox. 3600 cauze în 2006.

Tribunalele au sediul în localitățile- reședință de județ, iar cele specializate au luat ființă pe lângă cele tradiționale, justificat de numărul mare de cauze în materia în care s-au înființat.

C. Competența materială a curților de apel

Curțile de apel judecă :

1. **în primă instanță**, procesele și cererile în materie de contencios administrativ privind actele autorităților și instituțiilor centrale;
2. **ca instanțe de apel**, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în primă instanță;
3. **ca instanțe de recurs**, recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel sau împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de tribunale, care, potrivit legii, nu sunt supuse apelului, precum și în orice alte cazuri expres prevăzute de lege;
4. în orice alte materii date prin lege în competența lor, de exemplu:
 - soluționarea conflictelor de competență dintre două tribunale, dintre o judecătorie și un tribunal, dintre două judecătoria din raza aceleiași curți de apel;

- soluționarea cererii de strămutare a cauzei de la un tribunal la altul, bazate pe motiv de rudenie sau afinitate;
- soluționarea cererilor de recuzare a doi ori mai mulți judecători de la un tribunal, atunci când din cauza recuzării completul nu se poate forma;
- contestația în anulare și/sau revizuirea îndreptate împotriva propriilor hotărâri,
- contestația la executare în legătură cu înțelesul, întinderea și aplicarea dispozitivului propriei hotărâri ;
- cererile de îndreptare a propriilor hotărâri și de completare a acestora.

ÎN MATERIE PENALĂ, potrivit criteriului gravității infracțiunii, **curțile de apel** judecă în **primă instanță** *infracțiunile contra siguranței statului* prevăzute în Codul Penal sau în legi speciale, **unele dintre infracțiunile în legătură cu serviciul**, **unele dintre infracțiunile contra siguranței circulației pe căile ferate, când s-a produs o catastrofă**, *infracțiunile săvârșite de civili contra capacității de apărare a țării*, *infracțiunile săvârșite de judecătorii de la judecătorii și tribunale și de procurorii de la parchetele care funcționează pe lângă aceste instanțe, precum și de avocați, notari publici, executori judecătorești și de controlorii financiari ai Curții de Conturi.*

Funcționează în acest moment **15 curți de apel** cu sediile în cele mai mari municipii din țară (Alba Iulia, Bacău, Brașov, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Timișoara, Târgu- Mureș) și Curtea Militară de Apel București.

Cea mai mare este Curtea de Apel București, cu peste 41.000 cauze în 2006, iar cea mai mică este Curtea de Apel Oradea, cu doar aprox. 5000 de cauze în 2006.

D. Competența materială a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Înalta Curte de Casație și Justiție este **unica instanță supremă** în țara noastră. Are sediul în București și este organizată în secții:

- Secția civilă și de proprietate intelectuală,
- Secția Penală,
- Secția Comercială,
- Secția de Contencios Administrativ și Fiscal,
- Completul de 9 Judecători și
- Secțiile Unite.

Înalta Curte de Casație și Justiție judecă:

1. recursurile declarate împotriva hotărârilor curților de apel și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege;

2. recursurile în interesul legii;

3. în orice alte materii date prin lege în competența sa, cum ar fi.

- cererile privitoare la soluționarea conflictelor de competență dintre două curți de apel, dintre două tribunale din raza teritorială a unor curți de apel diferite, dintre un tribunal și o curte de apel, dintre o judecătorie și o curte de apel, dintre două judecătorii din circumscripția teritorială a unor tribunale și curți de apel diferite, dintre o curte de apel și un alt organ cu activitate jurisdicțională,
- cererile privitoare la strămutarea procesului civil de la o curte de apel la altă curte de apel pentru motive de rudenie sau afinitate;
- cererile de strămutare a procesului civil pe motive de legitimă bănuială și de siguranță publică;
- cererile pentru delegarea altei instanțe.
- cererile pentru îndreptarea propriilor hotărâri;
- contestațiile la titlu, adică cele în legătură cu înțelesul, întinderea și aplicarea dispozitivului propriilor lor hotărâri;
- soluționarea căilor de atac de retractare - contestația în anulare și revizuire - exercitate împotriva propriilor lor hotărâri;
- privind modul de formare și componența Biroului Electoral Central,
- contestațiile formulate de magistrați în cazul îndepărtării din magistratură pentru motive de boală gravă sau vădită incapacitate profesională, cele formulate împotriva sancțiunilor disciplinare aplicate de Consiliul Superior al Magistraturii

Secția Civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție judecă recursurile în cauzele civile, determinate de Codul de procedură civilă, în afară de cele date în competența altor secții prin lege; contra hotărârilor pronunțate în litigii de muncă, în cazurile determinate de lege; în orice cauze privind alte materii care nu au fost date în competența celorlalte secții.

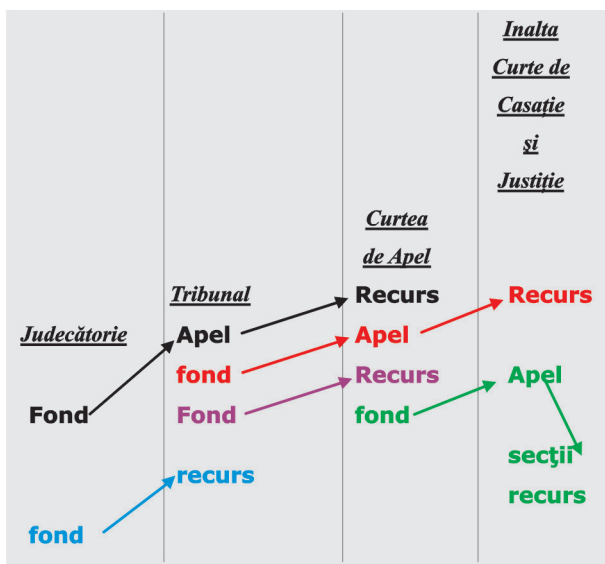
Secția Comercială a Înaltei Curți de Casație și Justiție judecă recursurile contra hotărârilor pronunțate în materie comercială, în cazurile determinate de lege.

Secția de Contencios Administrativ a Înaltei Curți de Casație și Justiție judecă recursurile în materie de contencios administrativ, în cazurile determinate de lege; în materie de expropriere, în materie fiscală, cu excepția litigiilor care sunt date prin legi speciale în competența altor instanțe.

Secțiile Unite judecă recursurile în cazurile în care Completul de nouă judecători a pronunțat decizii în recurs ordinar; recursuri în interesul legii; soluționează sesizările privind schimbarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție; sesizează Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

De regulă, Înalta Curte de Casație și Justiție nu judecă în fond, ci numai excepțional, de exemplu în anumite cauze care privesc membrii Parlamentului și ai Guvernului, magistrații, șefii cultelor religioase.

GRADELE DE JURISDICȚIE:

Căile de atac declarate de către partea interesată împotriva hotărârilor pronunțate în fond sunt judecate de instanțele ierarhic superioare, după schema de mai sus.

Dacă urmăriți săgețile corespunzătoare culorilor veți înțelege de ce se spune despre sistemul judiciar român că funcționează în baza principiului dublului grad de jurisdicție, iar ca excepție există cauze care au și *trei grade de jurisdicție*.

Exemplu: săgețile negre - o cauză judecată în fond la *judecătoria*, dacă poate fi atacată cu apel, acesta se judecă la *tribunal*, iar recursul se judecă la *curtea de apel*.

Excepție: Singura excepție de la această organizare o găsim la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție care judecă:

- în **completul de 9 judecători** recursurile și cererile în cauzele judecate în primă instanță de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și *cauzele în materie disciplinară*.
- în *secții unite recursurile în interesul legii*.

COMPETENȚA TERITORIALĂ

Regula generală este că cererea se introduce la **instanța domiciliului pârâtului**.

Dacă pârâtul are domiciliul în străinătate sau nu are domiciliu cunoscut, cererea se face la instanța reședinței sale din țară, iar dacă nu are nici reședința cunoscută, la instanța *domiciliului sau reședinței reclamantului*.

Cererea împotriva unei *persoane juridice* se face la instanța *sediului ei principal*.

Cererea îndreptată împotriva *mai multor părți* poate fi făcută la instanța competentă pentru *oricare dintre ei*.

În cazul unor litigii privind *bunuri imobile*, instanța competentă este **numai** instanța în jurisdicția căreia se *află imobilul*.

Sucesiunile sunt **numai** de competența instanței în raza căreia și-a avut *ultimul domiciliu defunctul*.

Divorțul îl judecă **numai** instanța de la *ultimul domiciliu comun* al soților.

În materie comercială, *până la sfârșitul lichidării*, acțiunile sunt de competența instanței unde întreprinderea *își are sediul principal*.

Reclamantul are dreptul să aleagă la care dintre instanțele în același timp competente va depune cererea.

Părțile pot conveni, de principiu, prin înscris sau prin declarație verbală în fața instanței, ca *cererile referitoare la bunuri* să fie judecate de *alte instanțe* decât acelea care, potrivit legii, au competență teritorială (cu excepțiile subliniate mai sus).

Competența ce revine instanțelor judecătorești în legătură cu **arbitrajul** aparține instanței care ar fi fost competentă să soluționeze litigiul în fond, în lipsa unei convenții arbitrale.

INSTANȚELE MILITARE

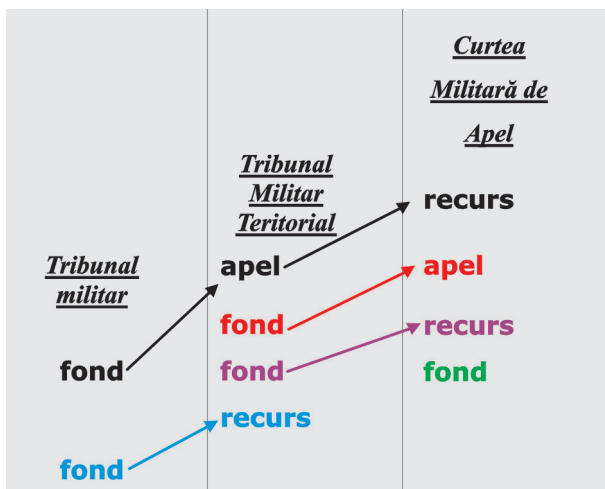
În România funcționează următoarele instanțe militare:

Tribunalele militare (corespondentele judecătoriilor) București, Cluj-Napoca, Iași și Timișoara. Ele judecă în primă instanță infracțiunile săvârșite de militari, împotriva ordinii și disciplinei militare, cele săvârșite pe câmpul de luptă, precum și alte infracțiuni săvârșite în legătură cu îndatoririle de serviciu, comise de militari până la gradul de colonel inclusiv

Tribunalul Militar Teritorial București (corespondentul tribunalului) judecă în primă instanță **unele infracțiuni mai grave** săvârșite în legătură cu îndatoririle de serviciu, de militari până la gradul de colonel inclusiv;

Curtea Militară de Apel București (corespondenta curții de apel) judecă în primă instanță infracțiunile contra siguranței statului și unele dintre infracțiunile contra capacității de apărare a țării săvârșite de militari, infracțiunile săvârșite de judecătorii și de procurorii militari.

Tot după principiul dublului grad de jurisdicție sunt organizate și instanțele militare, astfel:

Știați că: Secția Penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție funcționează, ca instanță militară de apel sau, după caz, de recurs, ca și pentru instanțele civile.

MINISTERUL PUBLIC

Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Este alcătuit din **procurori constituiți în parchete**.

Procurorii își desfășoară activitatea în baza principiilor legalității, imparțialității și controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției.

Parchetele funcționează pe lângă instanțe, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii.

În cadrul Ministerului Public funcționează Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, care coordonează activitatea parchetelor din subordine.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție are în structură:

Secția de urmărire penală și criminalistică,

➤ Secția judiciară,

➤ Secția de resurse umane și documentare,

➤ Secția parchetelor militare,

➤ Direcția Națională Anticorupție,

➤ Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

Parchetele de pe lângă curțile de apel au în *structură* câte o Secție de urmărire penală, o Secție judiciară, o Secție pentru minori și familie. La Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București funcționează și o Secție de proceduri, iar la Parchetul de pe lângă Curțile de Apel Constanța și Galați câte o Secție maritimă și fluvială.

Parchetele de pe lângă tribunale și cele de pe lângă judecătorii au, funcție de volumul de activitate, *structură* similară sau asemănătoare cu cea a parchetelor de pe lângă curțile de apel.

Pe lângă Tribunalul Militar Teritorial funcționează **Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial**, iar pe lângă Curtea Militară de Apel funcționează **Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel** care au în *structură* câte o Secție de urmărire penală și anticorupție și câte o Secție judiciară.

COMPETENȚA TERITORIALĂ ÎN MATERIE PENALĂ

Parchetele **conduc** și /sau supraveghează **cercetarea penală** a infracțiunilor (faptele care prezintă pericol social, săvârșite cu vinovăție și prevăzute de legea penală).

Este **competent** să efectueze urmărirea penală, în cazurile prevăzute de lege, și să exercite supravegherea asupra activității de cercetare penală **procurorul de la parchetul corespunzător instanței care, potrivit legii, judecă în primă instanță cauza.**

Competența după teritoriu este determinată de:

- a) locul unde a fost **săvârșită infracțiunea** (locul unde s-a desfășurat activitatea infracțională, în totul sau în parte, ori locul unde s-a produs rezultatul acesteia) sau
- b) locul unde **a fost prins făptuitorul**; sau
- c) locul unde **locuiește făptuitorul**; sau
- d) locul unde **locuiește persoana vătămată**.

Procurorul, prin rechizitoriu, stabilește care dintre aceste instanțe judecă, ținând seama ca, în raport cu împrejurările cauzei, să fie asigurată buna desfășurare a procesului penal.

Infracțiunile săvârșite în afara teritoriului țării se judecă de către instanțele în a căror circumscripție își are **domiciliul sau locuiește făptuitorul**.

Mai există alte câteva reguli de competență referitoare la infracțiunile săvârșite pe nave sau aeronave, tot procurorul stabilind instanța competentă, potrivit criteriilor enunțate.

CIRCUITUL CERERII DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ

1. CEREREA DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ

Cererea de chemare în judecată se depune la registratura instanței

Cererea trebuie să cuprindă:

- **datele personale și de identificare ale părților:** nume, prenume, domiciliu sau reședință, iar pentru persoanele juridice, numărul de înmatriculare la Registrul Comerțului, codul fiscal și contul bancar.
- **ce drept** solicită reclamantul să îi fie recunoscut de către pârât
- **valoarea**, atunci când pretențiile formulate în cerere au o valoare în bani
- **Prezentarea pe scurt a faptelor**
- **textul de lege** pe care reclamantul își întemeiază cererea (această precizare nu este obligatorie, instanța sesizată califică acțiunea)
- **Dovezile** pe care se sprijină cererea (înscrișuri anexate la cererea depusă, solicitarea probei cu martori, expertiza, după caz).
- **Semnătura** celui care a formulat cererea.

- pentru a fi primită, trebuie să fie depusă în *atâtea exemplare câte părți sunt, plus unul pentru instanță*

Cererea *se poate depune personal sau prin mandatar*, dar *și prin poștă*, în plic.

Excepție: cererile de **divorț** depuse **personal de reclamant** le primește **numai** președintele instanței sau judecătorul de serviciu, în anumite zile din săptămână prestabilite la nivelul fiecărei instanțe

2. CONSTITUIREA DOSARULUI

Cererea se înregistrează, apoi **primește**, prin intermediul unei aplicații informatice-ECRIS, **un număr unic pe țară și devine dosar**

✍ *Persoana care a formulat cererea devine reclamant*

✍ *Persoana împotriva căreia s-a formulat cererea devine pârât*

Pârâtul poate depune, la rândul său, o cerere denumită "**întâmpinare**", prin care se apără împotriva pretențiilor reclamantului.

Întâmpinarea trebuie să cuprinsă:

- datele personale și de identificare ale părților: nume, prenume, domiciliu sau

reședință, iar pentru persoanele juridice, numărul de înmatriculare la Registrul Comerțului, codul fiscal și contul bancar.

- excepțiile de procedură pe care pârâtul înțelege să le ridice la cererea reclamantului, răspunsul la pretențiile în fapt și în drept formulate de acesta,
- dovezile prin care pârâtul se apără împotriva acestora
- semnătura pârâtului

Întâmpinarea trebuie depusă, cel mai târziu cu **5 zile înainte de termenul** stabilit pentru judecată, în atâtea exemplare câți reclamanți sunt în cauză, plus un exemplar pentru instanță.

Dacă pârâtul nu a depus întâmpinare, la solicitarea lui, instanța îi poate acorda un termen pentru pregătirea apărării și depunerea întâmpinării.

3. REPARTIZAREA DOSARULUI

Dosarul este repartizat unu complet de judecată ales aleatoriu tot prin intermediul ECRIS.

Aplicația ECRIS repartizează dosarul, în funcție de obiectul cererii, la unul dintre completele de judecată care judecă în materia respectivă în intervalul de timp prestabilit prin aplicație.

4. CITAȚIA

Grefierul citează părțile dosarului pentru primul termen de judecată.

Dacă reclamantul a depus cererea personal, nu va mai fi citat pentru că i s-a adus la cunoștință primul termen în momentul înregistrării cererii sale (**are termen în cunoștință**).

*Grefierul citează pârâtul prin documentul numit **citație**, și care cuprinde:*

1. numărul și data emiterii, precum și numărul dosarului;
2. anul, luna, ziua și ora la care se va judeca dosarul;
3. instanța și sediul ei;
4. numele, domiciliul și calitatea celui citat;
5. numele și domiciliul părții potrivnice și obiectul cauzei;
6. alte mențiuni prevăzute de lege;
7. parafa instanței și semnătura grefierului.

*Anexat **citației**, pârâtul primește și un exemplar din cererea de chemare în judecată formulată de reclamant.*

5. ȘEDINȚA

Toate dosarele ce se judecă într-o zi de către același complet de judecători formează o ședință

- grefierul predă **judecătorului** ședința pentru a fi studiată cu cel puțin două zile înaintea datei fixate pentru **ședința publică** de judecată

- fiecare dosar se dezbate în ședința publică de judecată, la termenul fixat

Excepție: se judecă în ședință nepublică, sau în camera de consiliu anumite tipuri de cauze, pentru a fi protejate anumite drepturi fundamentale (de ex. viața intimă, familială sau privată) sau pentru a se asigura o mai bună judecată sau administrare a probelor

Președintele completului de judecată **deschide**, suspendă și ridică ședința de judecată.

Președintele **dă cuvântul** mai **întâi** reclamantului și **apoi** pârâtului. Dacă este necesar, acesta va da cuvântul părților, de mai multe ori, având dreptul să-l limiteze în timp de fiecare dată.

La începutul ședinței de judecată, părțile pot cere instanței **amânarea cauzelor** care nu sunt în stare de judecată la acel termen și care nu provoacă discuții contradictorii. Această amânare se poate face și de un singur judecător.

Restul **cauzelor se strigă în ordinea listei** iar cele care sunt în stare de judecată, se soluționează.

Părțile **dezbate** cauza **verbal**, dacă legea nu dispune altfel.

Dezbaterile din ședință **se vor consemna în încheierea de ședință**, care va fi semnată de judecătorii și de grefieri.

În fiecare cauză strigată în ordinea de pe listă, dacă este în stare de judecată, președintele completului de judecată declară dezbaterile închise și acordă cuvântul părților pentru a pune concluzii pe fond, apoi o va reține pentru a pronunța hotărârea.

Președintele **ridică** ședința după ce toate cauzele de pe lista de ședință au fost strigate.

Completul se retrage în camera de consiliu ca să delibereze și să se pronunțe asupra cauzelor judecate.

6. DELIBERAREA ȘI PRONUNȚAREA

Completul de judecată **deliberează și scrie dispozitivul**, apoi, președintele completului se întoarce în sala de ședință și îl **pronunță în ședință publică**.

Soluțiile pronunțate în fiecare cauză, termenele acordate în cauzele amânate, alte măsuri dispuse în ședința de judecată **se menționează** pe scurt în condaica ședinței de judecată, astfel încât părțile să ia cunoștință despre situația dosarului, dar și în aplicația ECRIS, astfel că părțile pot consulta situația dosarului și în format electronic, la adresa <http://portal.just.ro>.

Hotărârea judecătorească este actul final al judecării și reprezintă actul de dispoziție al instanței cu privire la pretențiile deduse judecării.

Hotărârile prin care instanțele de judecată soluționează cauza atunci când aceasta se judecă în primă instanță, adică pentru prima oară, se numesc **sentințe**. Cele prin care se soluționează apelul și recursul se numesc **decizii**.

Toate celelalte hotărâri pronunțate de instanță, în cursul judecării, se numesc **încheieri**.

Dacă instanța nu poate hotărî de îndată, *pronunțarea se poate amâna* pentru un termen de cel mult 7 zile, anunțat de președintele completului de judecată și menționat în condica ședinței de judecată.

Hotărârea trebuie să reflecte opinia majorității judecătorilor care formează completul de judecată. Rezultatul deliberării se consemnează într-o **minută**, care va fi scrisă pe cererea de chemare în judecată, pe cererea de apel sau de recurs ori pe ultima încheiere.

În situația în care această majoritate legală nu se poate întruni (de exemplu, în cazul completelor formate din doi judecători, când fiecare judecător are altă opinie), cauza se va judeca din nou, în **complet de divergență** (la membrii completului se va alătura și președintele instanței sau al secției) în aceeași zi sau în cel mult 5 zile.

Soluțiile pe care le poate pronunța instanța, în materie civilă, sunt:

- ✍ **admiterea cererii, atunci când, din starea de fapt reținută și din aplicarea legii rezultă că cererea reclamantului este îndreptățită și dovedită**
- ✍ **admiterea în parte a cererii, atunci când, din starea de fapt reținută și din aplicarea legii rezultă că cererea reclamantului este numai în parte îndreptățită, iar judecătorul va arăta și care capăt de cerere l-a respins și pentru ce motive**
- ✍ **respingerea cererii, atunci când, din starea de fapt reținută și din aplicarea legii rezultă că cererea reclamantului este neîndreptățită sau nedovedită (adică nu a dovedit instanței ceea ce a cerut).**

Mai există și alte situații când instanța respinge cererea (ca urmare a soluționării unor excepții):

- ca tardiv introdusă (atunci când cererea a fost introdusă cu depășirea unui termen stabilit expres de lege- de ex.: cererea a fost introdusă peste termenul de 45 de zile prevăzut pentru contestația împotriva deciziei de pensionare)
- ca prematur introdusă (atunci când cererea a fost depusă înainte de împlinirea unui anume moment prevăzut de lege - de ex.: contestația împotriva unei deciziei de pensionare neemise încă)

- ✍ **anularea cererii - ca netimbrată, sau insuficient timbrată, atunci când, deși i s-a pus în vedere să plătească taxa de timbru la valoarea pretențiilor, reclamantul nu a făcut dovada plății**

- ca introdusă de o altă persoană decât reclamantul, atunci când acesta nu a semnat cererea nici la momentul depunerii, nici la termenul pe care i l-a acordat instanța anume pentru a o semna

Judecătorul **mai poate** pronunța hotărâri prin care ia act de renunțarea părților la judecată, de renunțarea părții la însuși dreptul pretins, prin care dispune suspendarea judecării cauzei, în cazuri limitativ prevăzute de lege, prin care ia act de învoiala părților, ș.a.

7. COMUNICAREA HOTĂRÂRII

Grefierul tehnodactilografiază sentința în baza motivării redactate de judecătorul redactor și o comunică părților

Prin regulamentul de ordine interioară, judecătorul are, de principiu, 30 de zile, pentru a redacta considerentele hotărârii luate (motivele în fapt și în drept pentru care judecătorul a pronunțat respectiva soluție).

În **considerente**, instanța va arăta:

- fiecare capăt de cerere,
- apărările părților,
- probele care au fost administrate, motivele pentru care unele dintre acestea au fost reținute iar altele au fost înlăturate,
- excepțiile invocate de părți sau de către instanța de judecată, din oficiu și modul în care au fost soluționate,
- textele de lege pe care le-a aplicat la situația de fapt stabilită.

Cheltuielile de judecată cuprind taxele judiciare de timbru, timbrul judiciar, onorariile avocaților și experților, cheltuielile pentru deplasarea părților și martorilor la instanță, precum și orice alte cheltuieli pe care partea care a câștigat procesul, va dovedi că le-a făcut.

Instanțele **comunică, din oficiu** (adică fără vreo cerere), toate hotărârile care pot fi atacate de părți cu apel sau cu recurs. Dacă hotărârea este irevocabilă (nu mai poate fi atacată cu apel sau recurs) nu se mai comunică din oficiu, dar părțile pot obține, la cerere, o copie conformă cu originalul, de la registratura instanței.

8. ÎNAINTAREA DOSARULUI ÎN CALEA DE ATAC

Dacă hotărârea nu a fost atacată cu una dintre căile de atac, dosarul se depune la arhivă spre conservare

Dacă hotărârea a fost atacată, dosarul este înaintat la instanța de control judiciar împreună cu cererea de apel sau de recurs și cu dovezile de comunicare către părți a hotărârii atacate.

La instanța de control judiciar (adică instanța superioară: *Înalta Curte de Casație și Justiție față de curțile de apel sau curțile de apel față de tribunale, sau tribunalele față de judecătorii*) dosarul poartă același număr unic pe țară, astfel că el doar se înregistrează și i se repartizează un termen de judecată, reluându-se circuitul deja arătat.

Dosarul format în fața primei instanțe împreună cu cererea de apel/ recurs se transmit, pe cale administrativă, atât electronic, cât și în fapt, la instanța superioară, unde se leagă în coperta acelei instanțe.

9. APELUL

Cele mai multe hotărâri pot fi atacate cu **apel**, astfel că acesta este considerat **cale ordinară de atac**. Instanța superioară care judecă apelul verifică hotărârea atacată sub toate aspectele- temeinicie, legalitate.

Persoanele care au avut calitate de parte în proces la judecata în primă instanță pot declara apel împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță, **dacă** sunt îndeplinite următoarele două condiții:

- ✎ **legea prevede calea de atac a apelului împotriva** respectivei **sentințe** (pe ultimul rând al sentinței, este scrisă calea de atac a acesteia și termenul în care poate fi exercitată, de ex.: "Cu drept de apel în 15 zile de la comunicare.")
- ✎ **sentința pronunțată este nefavorabilă părții** care declară apel (se consideră că partea care a câștigat nu are interes să declare apel)

Atenție:

- a) există hotărâri care nu pot fi atacate cu apel, (ci numai cu recurs)
- b) termenul general în care se poate declara apel este de 15 zile, și curge de la comunicare, dar există și alte termene - mai lungi (de ex. de 30 zile pentru hotărârea de divorț) sau mai scurte (de ex. de 10 zile pentru hotărârea dată în litigiile de muncă sau în materie penală),
- c) unele termene curg de la pronunțare (de ex. pentru hotărârea dată în ordonanța președințială)

Apelul se formulează în scris, printr-o cerere (în atâtea exemplare câte părți, plus unul pentru instanță) care trebuie să cuprindă:

- numele, domiciliul sau reședința părților, ori, pentru persoanele juridice, denumirea și sediul, precum și, după caz, numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice, codul fiscal și codul bancar.
- hotărârea care se atacă (numărul, data pronunțării, instanța și dosarul în care s-a pronunțat);
- motivele pentru care apreciați că hotărârea pe care o apelați este nelegală și netemeinică (motivele de fapt și de drept);
- dovezile pe care le invocați în soluționarea apelului;
- semnătura.

La cererea de apel se atașează dovada achitării taxei judiciare de timbru și timbru judiciar și se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă, direct sau prin poștă.

Cererea de apel învestește instanța de apel și suspendă executarea hotărârii atacate.

10 RECURSUL

Dispozițiile de procedură privind judecata în apel se aplică și în recurs, în măsura în care nu sunt potrivnice.

Condițiile care trebuie îndeplinite pentru a se putea declara recurs sunt aceleași, ca și în apel:

- ✎ **Legea să prevadă calea de atac a recursului** împotriva respectivei hotărâri

☞ *sentința pronunțată să fie nefavorabilă părții care declară recurs.*

Recursul poate fi declarat **numai** pentru următoarele **motive de nelegalitate** a hotărârii atacate.

Termenul general de recurs este același ca la apel, dar și în această materie există excepții.

Cererea de recurs formulată în scris, în atâtea exemplare câte părți, plus unul pentru instanță trebuie să cuprindă aceleași elemente ca și cererea de apel, precum și unul sau mai multe dintre cele nouă motive de nelegalitate **se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă** împreună cu dovada achitării **taxei judiciare de timbru** și timbru judiciar.

☞ *Cererea de recurs **investește instanța de recurs, dar nu suspendă, de drept executarea hotărârii atacate, decât în cazurile expres prevăzute de lege.***

Link-uri europene utile:

Comisia Europeană

http://europa.eu.int/comm/index_en.htm

Parlamentul European

<http://www.europarl.eu.int/>

Consiliul Europei

<http://www.coe.int/DefaultEN.asp>

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

<http://www.echr.coe.int/echr>

Curtea de Justiție a Comunităților Europene

<http://curia.eu.int/en/index.htm>

Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției

<http://www.coe.int/t/dg1/legalcooperation/cepej/>

Rețeaua Europeana a Institutelor de Pregătire a Magistratilor

<http://www.ejtn.net/www/en/html/index.htm>

Ombudsmanul European

<http://www.euro-ombudsman.eu.int/home/en/default.htm>

Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene

http://publications.eu.int/index_en.html

Curtea Penală Internațională

<http://www.icc-cpi.int/>

NATO

<http://www.nato.int/>

ONU

<http://www.un.org/>

REGULI DE CONDUITĂ ÎN INSTANȚĂ

LA REGISTRATURA

Aici se depun cererile de chemare în judecată, precum și orice alte cereri sau acte în legătură cu dosarele instanței.

- **Conformați-vă indicațiilor date de judecătorul de serviciu**, în ceea ce privește numărul de exemplare necesare pentru cereri, categoriile de înregistrări care se atașează cererilor, cuantumul taxei de timbru pentru respectiva cerere, și orice altă indicație.
- **Respectați programul de lucru afișat la loc vizibil**- în perioadele în care registratura nu are program de lucru cu publicul, acesta nu poate fi primit în incinta compartimentului pentru că ar perturba activitatea administrativă
- **Păstrați o atitudine respectuoasă** față de grefierii compartimentului, față de avocații prezenți, față de judecătorul de serviciu, față de orice altă persoană
- **Respectați regulile generale de politețe** când puneți întrebări, sau solicitați spre studiu un dosar, vorbiți pe un ton adecvat, aveți răbdare până grefierul sau judecătorul vi se adresează
- **Declinați-vă identitatea**, prezentați documentul care o atestă atunci când vă este cerut de către grefierul registrator (de ex. când doriți să consultați un dosar, pentru că dosarele pe rol se studiază numai în registratură, după identificarea solicitantului, prin verificarea actului de identitate, a procurii sau a delegației și notarea numelui și prenumelui acestuia)
- **Este interzisă** scoaterea din incinta instanței a dosarelor, sublinierea sau adnotarea pe marginea înscrisurilor din dosare, detașarea fișelor acestora în timpul consultării lor.

ÎN SALA DE ȘEDINȚE

Pentru o bună desfășurare a ședinței de judecată, **ar trebui să consultați lista dosarelor care se judecă** în ziua respectivă, listă **afișată la intrarea sălii de ședințe**. În dreptul fiecărui dosar este trecut **numărul de ordine** sub care va fi strigat dosarul **la acel termen**.

Atenție

Numărul de ordine *sub care este trecut în listă dosarul se poate modifica la termenul următor, astfel că este necesară consultarea listei la fiecare înfățișare.*

- Nu alimente, băuturi, telefoane mobile, pagere, sau animale
1. Este **interzis** să aduceți sau să consumați **mâncare sau băutură** în sala de ședință.

2. Este permis accesul **numai** pentru animalele care însoțesc persoanele cu dizabilități.
3. Trebuie **să închideți orice dispozitiv electronic** care poate perturba procedurile judiciare (eventual, treceți telefonul mobil pe modulul silențios)
4. **Nu fotografiați**, nu înregistrați ședințele de judecată decât cu acordul prealabil al președintelui completului de judecată și în limitele impuse de acesta

• Nu arme

1. Niciodată **nu aduceți** un pistol, cuțit sau alte **arme** în clădirea instanței sau în sala de ședință. S-ar putea să fiți controlat cu ajutorul detectoarelor din dotarea instanțelor, înainte de a vi se permite accesul în clădire.
2. **Poartă arme numai** jandarmii care asigură paza și ordinea publică în cadrul instanțelor.

• Nu copii

1. Vă rugăm să **nu aduceți copiii mai mici de zece ani** în instanță. Este posibil să vi se ceară să părăsească sala de ședință dacă fac gălăgie, plâng sau perturbă liniștea în orice mod.
2. **Nu există facilități de îngrijire** a copilului în incinta instanțelor (dacă nu aveți altă posibilitate, rugați un alt adult să vă însoțească pentru a putea supraveghea copilul în foaierea clădirii, în timp ce dumneavoastră sunteți în sala de ședință).
3. Unele proceduri judiciare sunt înregistrate audio- video **și orice zgomot poate perturba acuratețea înregistrărilor.**

• Fiți respectuos

1. Păstrați **liniștea** în timp ce se desfășoară ședința.
2. **Nu folosiți cuvinte jignitoare**, blasfemii, înjurături, limbaj obscen, rasist, defăimător (cu excepția situațiilor când e necesară repetarea cuvintelor respective în timpul cercetării judecătorești - de exemplu într-un proces de insultă, sau ultraj). Întotdeauna **fiți politicos**, atunci când vorbiți.
3. **Vorbiți clar** și destul de tare pentru ca judecătorii și grefierul de ședință să poată auzi și consemna tot ceea ce spuneți. Aceasta este cu atât mai necesar în timpul ședințelor înregistrate audio-video.
4. **Abțineți-vă** de la **orice gesturi**, conduită sau comportament care arată sau poate sugera **lipsă de respect** față de instanță, avocați, martori, grefierul de ședință, personalul care asigură paza sau față de orice alte persoane.

5. **Nu ridicăți tonul** (în mod necuviincios) când vă adresați instanței.
6. Când vă adresați judecătorului **folosiți** sintagma "**domnule președinte**" sau "**onorată instanță**".
7. **Adresați-vă părții** adverse **doar prin intermediul instanței**, iar când vă referiți la aceasta sau la avocatul său folosiți sintagma "domnul" sau "doamna", respectiv "domnul/doamna avocat". Nu folosiți prenumele persoanei ci numele de familie.
8. **Nu vă apropiați** de masa completului de judecată **fără permisiunea** președintelui. Nu vă sprijiniți brațele de masa completului, nu țineți mâinile în buzunare, nu mestecați gumă în timp ce vorbiți cu instanța.
9. Nu intrați și ieșiți în mod excesiv și **nu izbiți ușile** sălii de ședință.
10. **Evitați** orice manifestare care să **perturbe** sau să distragă atenția instanței, avocaților, martorilor sau grefierului de ședință.
11. Nici o persoană **nu ar trebui**, prin vreo expresie facială, mișcat de cap, sau orice altă conduită, **să facă gesturi de aprobare sau de respingere** a vreunei mărturii, declarații sau dispoziții pe care a auzit-o în sala de ședință.
12. **Nu citiți ziare**, reviste sau cărți în timpul desfășurării ședinței de judecată.
13. **Tratați cu respect bunurile** din sala de ședințe, foaietul, orice alte spații din clădirea instanței: nu murdăriți, nu scrieți peste afișe, nu scrijeleți mobilierul.

• Ținuta vestimentară

1. Toate persoanele prezente în sala de ședințe și în clădirea instanței trebuie să fie **curate, îmbrăcate decent** și într-o manieră care arată demnitate și respect față de instanță.
2. Deși **avocații și consilierii** juridici nu sunt obligați să poarte roba profesiei la judecătoria (este obligatorie numai la celelalte instanțe), ar fi totuși potrivit să o poarte (dacă nu, măcar costum cu cravată- bărbații iar femeile ținute potrivite)
3. **Ținuta inacceptabilă include:** pantaloni scurți, tăiați sau colanți, sandale gen papuci de plajă, pălării sau șepci, cămăși ieșite din pantaloni sau descheiate, haine mulate indecent, îmbrăcăminte indicând afilierea la o bandă sau alte obiecte de îmbrăcăminte cu caracter ofensator, vulgar, rasist, sexist, obscen, haine cu desene sau cuvinte sugestive, slogane, sau imagini, inclusiv creaturi grotești. Nu vor fi permise articolele de îmbrăcăminte sfâșiate, murdare și zdrențuroase, articolele de îmbrăcăminte provocatoare, sau purtate provocator.

• Fiți punctual

1. Încercați **să ajungeți la instanță cu câteva minute înainte** de ora indicată pe citație ca oră de începere a ședinței, ca să aveți timpul necesar **să găsiți sala, numărul de**

ordine sub care va fi strigată cauza în care sunteți implicat și să *studiați dosarul*. După ce *intră* completul de judecată, **numai** în *situații excepționale* vi se va mai permite studierea dosarului (pentru asta trebuie să solicitați judecătorului care conduce ședința să vă permită să îl luați "la bară")

2. **Respectați dispozițiile președintelui** completului de a părăsi sala, în condițiile în care nu mai sunt locuri disponibile sau în perioadele de suspendare a ședinței;
- **Ridicați-vă în momentul intrării** completului de judecată și rămâneți ridicat până când președintele completului sau grefierul de ședință vă spune să ședeți. **Ridicați-vă în momentul** în care **completul de judecată** declară închisă ședința și **iese** din sală.
- **Documentele de identitate**
Aduceți cu dumneavoastră documentele de identitate, pentru eventualitatea în care instanța vă va cere să vă identificați (dacă sunteți martor este obligatoriu)

Nerespectarea unora dintre regulile de mai sus **poate atrage îndepărtarea persoanei din sală sau aplicarea unei amenzi** de la 100 lei la 1.000 lei RON în cazul proceselor penale (art. 198 lit. h Cod procedură penală) și de la 30 lei la 200 lei RON (art. 1082 Cod procedură civilă).

LA ARHIVĂ

- **Puteți consulta dosarele și registrele** instanței în cadrul acestui compartiment, conform programului de lucru afișat, pe baza unei **cereri scrise**, aprobate de șeful compartimentului arhivă, fiind necesară prezentarea unui act de identitate.
- **Declinați-vă identitatea**, prezentați documentul care o atestă atunci când vă este cerut de către grefierul arhivar, în vederea rezolvării cererii dumneavoastră.
- **Cererea de consultare, aprobată** (după identificarea solicitantului, prin verificarea actului de identitate, a procurii sau a delegației și notarea numelui și prenumelui acestuia) **se atașează la dosarul consultat**.
- **Nu este permisă părăsirea arhivei cu dosarul sau detașarea de acte** din dosare (riscați să fiți acuzat de săvârșirea infracțiunii de sustragere sau distrugere de înscrisuri).
- **Puteți consulta dosare** privind cauzele care au fost sau sunt judecate în **ședință secretă**, cele privind **adoapțiile**, precum și cele privind **autorizarea efectuării perchezițiilor și confirmarea și autorizarea interceptărilor și înregistrărilor convorbirilor telefonice** NUMAI DACĂ sunteți parte în respectivul dosar, avocat sau reprezentant al unei părți, expert sau interpret desemnat în cauză. În același mod pot fi consultate documentele și evidențele speciale ale instanței care presupun confidențialitate

- *Fotocopiarea* actelor din dosar este permisă *doar cu încuviințarea președintelui* instanței sau a judecătorului desemnat de acesta și în prezența unui angajat al arhivei.

LA BIROUL DE INFORMARE ȘI RELAȚII PUBLICE

- Aici puteți depune cererile de furnizare a informațiilor de interes public și vi se înregistrează petițiile adresate instanței.
- Sunt informații de interes public orice informații care se referă la sau rezultă din activitățile unei instituții sau autorități publice ori ale unei regii autonome care utilizează bani publici.
- Informațiile exceptate de la accesul liber sunt:
 - informațiile din domeniul apărării naționale, siguranței și ordinii publice, dacă fac parte din categoriile informațiilor clasificate;
 - informațiile privind deliberările autorităților, precum și cele ce privesc interesele economice și politice ale României, dacă fac parte din categoria informațiilor clasificate;
 - informațiile privind activitățile comerciale sau financiare, dacă publicitatea acestora aduce atingere principiului concurenței loiale;
 - informațiile cu privire la datele personale, dacă accesul la acestea nu este reglementat prin lege;
 - informațiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidențiale ori se pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea sau un interes legitim al unei persoane;
 - informațiile privind procedurile judiciare, dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricărei dintre părțile implicate în proces;
 - informațiile a căror publicare prejudiciază măsurile de protecție a tinerilor.

Informațiile cu privire la datele personale constituie informații de interes public *numai dacă* afectează capacitatea persoanei de a exercita o funcție publică.

Informațiile care favorizează sau ascund încălcarea legii de către o autoritate/instituție publică nu pot fi considerate ca informații clasificate și constituie informații de interes public.

- ☞ Programul zilnic al Biroului De Informare Și Relații Publice coincide cu programul de lucru al instanței, într-o zi pe săptămână fiind obligatorie stabilirea a 3 ore de funcționare și după-amiaza, după încheierea programului de lucru al instanței. Orarul de lucru cu publicul este afișat pe ușă, la Registratură, la avizierul general, pe portalul de pe internet al instanței, <http://portal.just.ro>

REGULI DE CONDUITĂ ÎN INSTANȚĂ

- ☞ Orice persoană, fizică sau juridică, română sau străină poate cere informații de interes public. Solicitantul nu trebuie să-și justifice, în nici un fel, cererea.
- ☞ Vi se furnizează pe loc, atunci când este posibil, informațiile publice solicitate, astfel că e bine să explicați cât mai clar ce informație anume solicitați.
- ☞ Dacă alegeți să faceți o cerere scrisă, e bine să știți că:
 - poate fi făcută pe **hârtie sau pe suport electronic** (e-mail)
 - **trebuie să conțină** : - denumirea și sediul autorității/instituției publice ;
 - numele, prenumele și semnătura solicitantului,
 - adresa la care se solicită primirea răspunsului ;
 - care este **informația solicitată**,
 - dacă se solicită **copii de pe documente** (cu indicarea cât mai exactă a acestora),
 - disponibilitatea de a plăti costurile serviciilor de copiere a documentelor.
- ☞ În termen de **5 zile de la primirea cererii** vi se transmite în scris **refuzul** comunicării informațiilor și motivarea acestuia ;
- ☞ În termen de **10 zile de la înregistrarea cererii** vi se comunică în scris **informațiile solicitate sau**, în cazul în care ați cerut informații complexe, **faptul** că ele vă vor fi comunicate în scris în termen de **30 zile** de la înregistrare ;
- ☞ În termen de **30 zile de la înregistrare** vi se comunică în scris **informațiile complexe**, pentru care identificarea și difuzarea necesită o durată de timp ce depășește 10 zile.

Nerespectarea termenelor legale pentru comunicarea în scris a refuzului sau a informației echivalează cu **refuzul nejustificat** de rezolvare a cererii .

- ☞ Chiar dacă, în cele din urmă, refuzul sau informația vor fi comunicate, dar cu depășirea termenelor legale, cel vinovat de întârziere poate răspunde disciplinar.
- ☞ Dacă cererea dumneavoastră este de **competența altei instituții**, atunci va fi trimisă de către instanță la respectiva instituție
- ☞ Nu vi se va furniza o **informație exceptată de la accesul publicului sau pe care instanța nu o deține**.
- ☞ În situația **refuzului** instanței pe care îl considerați **nejustificat**, de a vă comunica o informație pe care o solicitați, puteți face o **reclamație administrativă** președintelui instanței care v-a refuzat, în termen de **30 de zile** de la comunicarea refuzului.

Reclamația dumneavoastră va fi **soluționată de către comisia de analiză** privind încălcarea dreptului de acces la informațiile de interes public, iar **împotriva** acestei soluții puteți face **plângere** la secția de contencios administrativ a tribunalului în a cărei rază

teritorială domiciliu sau la tribunalul în a cărui rază teritorială se află instanța care v-a refuzat.

Plângerea o puteți face și *direct*, la tribunalul competent, fără să vă mai adresați președintelui instanței care v-a refuzat nejustificat.

Hotărârea tribunalului este supusă recursului la Curtea de Apel.

Decizia Curții de Apel este definitivă și irevocabilă.

Atât plângerea, cât și recursul se judecă în procedură **de urgență** și sunt *scutite de taxă de timbru*.

RELAȚIA DINTRE INSTANȚE/ PARCHETE ȘI MASS-MEDIA

Dacă aveți calitatea de reprezentant mass-media (inclusiv colaborator independent al organelor de presă) **numai purtătorul de cuvânt** al instanței **vă furnizează** orice informații de interes public care privesc activitatea instanțelor, respectiv parchetelor.

Fiiți respectuoși

Când aveți nevoie de informații de la o instanță sau parchet, luați legătura cu purtătorul de cuvânt.

Anunțați purtătorului de cuvânt prezența dumneavoastră și scopul vizitei la sediul instanței măcar cu câteva minute înainte, pentru ca el să aibă timp să culegă informațiile care vă interesează.

*Nu încercați să ajungeți direct la conducerea instanței, sau judecătorul cauzei care vă interesează, **ocolind purtătorul de cuvânt**, o relație profesională este utilă ambelor părți.*

Conducătorul instanței sau al parchetului (sau o altă persoană desemnată de aceștia) face publice informații referitoare la însăși activitatea desfășurată de către purtătorul de cuvânt în calitatea sa de magistrat sau informații referitoare la un dosar aflat în instrumentarea sa.

*Purtați cu dumneavoastră **legitimația de serviciu și actul de identitate**. S-ar putea ca purtătorul de cuvânt să vă solicite să vă justificați calitatea de jurnalist.*

Nu sunteți obligat să vă acreditați la instanță sau parchet pentru a obține informațiile solicitate.

Informațiile vi se transmit **cât mai repede** cu putință, **însă**, cele cu privire la deciziile instanței sau ale parchetului, **numai** după ce acestea au fost pronunțate sau comunicate, după caz, sau dacă se poate porni de la prezumția că părțile implicate au luat cunoștință de respectiva decizie.

Puteți consulta *dosarele și registrele* instanței și registrele privitoare la activitatea de judecată care sunt publice în cadrul compartimentului registratură (sau arhivă, după caz) conform programului de lucru afișat, pe baza unei **cererii scrise**, adresate **purtătorului de cuvânt**.

Cererea de consultare, **aprobată de către purtătorul de cuvânt** (după identificarea dumneavoastră, prin verificarea actului de identitate, a legitimației de jurnalist și notarea numelui și prenumelui) **se atașează la dosarul consultat**.

Nu sunt publice, prin urmare nu puteți consulta dosarele ale căror cauze au fost sau sunt judecate în **ședință nepublică**, cele privind **adoapțiile**, precum și cele privind autorizarea efectuării **perchezițiilor**, confirmarea și autorizarea **interceptărilor și înregistrărilor convorbirilor telefonice**.

Dacă **solicitați**, vi se eliberează **copii de pe actele** procesuale și procedurale în condițiile prevăzute de lege.

Pentru a filma și fotografia în sălile de judecată **trebuie** să aveți acordul președintelui de complet și al părților (**prin purtătorul de cuvânt este mai simplu**).

Vă **este interzis să înregistrați audio sau video ședințele care nu au caracter public**, fie ca urmare a aplicării dispozițiilor prevăzute în legi speciale cu privire la caracterul ședinței, fie ca urmare a deciziei instanței de judecată luată în vederea protejării unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane.

Puteți **înregistra audio** în sala de judecată când **ședința de judecată are caracter public**.

Puteți **filma sau fotografia** întotdeauna **în afara sălii de judecată** (în foaierea instanței, pe culoare, etc).

Puteți **folosi laptopul** în sala de ședință, **când aceasta are caracter public**.

Conformați-vă indicațiilor date de **purtătorul de cuvânt** sau **președintele completului de judecată** - în timpul ședinței publice de judecată și respectați celelalte reguli de conduită valabile pentru participanți.

ACTELE NORMATIVE CARE REGLEMENTEAZĂ ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA INSTANȚELOR

- Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară
- Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților
- Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești
- Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii
- Legea 544/2004 privind liberul acces la informațiile de interes public
- Codul deontologic al magistraților
- Codul deontologic al personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de lângă acestea
- Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, cu modificările și completările ulterioare
- Ordonanța Guvernului nr. 32/1995 privind timbrul judiciar, cu modificările și completările ulterioare

DOCUMENTELE DE INTERES PUBLIC

- Actele normative care reglementează organizarea instanțelor
- Organigramele instanțelor;
- Bugetul și bilanțul contabil (extras);
- Buletin informativ;
- Raportul periodic de activitate;
- Registrele din arhivele instanțelor:
 - Registrul general de dosare
 - Opusul alfabetic
 - Registrul informativ
 - Registrul de termene al arhivei
 - Condicta ședințelor de judecată
 - Registrul privind arestarea preventivă
 - Registrul de evidență a mandatelor de arestare preventivă emise de judecător în cursul judecătii
 - Registrul privind evidența și punerea în executare a plângerilor introduse împotriva actelor și măsurilor luate de procuror în faza urmăririi penale
 - Registrul de evidență a căilor de atac declarate împotriva hotărârilor civile și penale
 - Registrul de evidență a redactării hotărârilor
 - Registrul de evidență și punere în executare a hotărârilor penale
 - Registrul de evidență și punere în executare a încheierilor penale pronunțate în recurs
 - Registrul de evidență și punere în executare a hotărârilor civile
 - Registrele judecătorilor-sindici
 - Registrul valorilor și corpurilor delictive
 - Registrul de intrare-ieșire a corespondenței administrative
 - Registrul de evidență a petițiilor
 - Registrul de evidență pentru înregistrarea cererilor și răspunsurilor privind accesul la informațiile de interes public
 - Registrul de control
 - Registrul privind evidența practicii instanțelor de control judiciar
 - Registrul special pentru înregistrarea datelor privind cazierul fiscal
- Listele ședințelor de judecată;
- Declarațiile de avere
- Ordinele președinților instanțelor, în condițiile legii ;
- Hotărârile pronunțate de către instanțe - rezumate.

Link-uri utile:

<http://www.just.ro>

<http://www.csm1909.ro>

<http://www.scj.ro>

GLOSAR DE TERMENI JURIDICI**A****ABANDON**

decizia de a renunța la un bun sau la un drept, luată în anumite condiții prevăzute de lege; fapta de a părăsi pe cineva, lăsându-l fără sprijin sau ajutor

ABATERE

încălcarea dispozițiilor cu caracter administrativ sau disciplinar, prevăzută de legi (sau alte norme) și care atrage după sine sancțiuni disciplinare sau contravenționale

ABROGARE

anularea unei legi sau a unei dispoziții legale și care are ca rezultat scoaterea din vigoare, în tot sau în parte, a unui act normativ printr-un alt act normativ de aceeași valoare juridică sau de o valoare juridică superioară

ABȚINERE

situația în care judecătorul, procurorul, grefierul sau expertul care se află într-unul din cazurile de recuzare prevăzute de lege declară aceasta și este înlocuit dacă se constată că nu poate să participe în proces (de ex. este rudă cu una dintre părțile din proces)

ABUZ DE DREPT

exercitarea unui drept împotriva scopului lui economic și social, a legii sau regulilor de conduită socială

ACCEPTARE

manifestarea voinței de a dobândi un drept, de a primi oferta de încheiere a unui contract, sau de a primi o succesiune

ACCEPTAREA SUCCESIUNII

actul de voință prin care un moștenitor cu vocație universală sau cu titlu universal primește moștenirea la care este îndreptățit.

ACCESIUNE

încorporarea materială a unui bun considerat mai puțin important în altul mai important, cu efectul dobândirii dreptului de proprietate asupra primului bun de către proprietarul celui de-al doilea (ex. cumpărătorul unui set de mobilier dobândește și oglinda încorporată în el).

ACCIDENT DE MUNCĂ

vătămarea sănătății sau moartea unui angajat, provocate prin acțiunea, de regulă neprevăzută, a unei cauze exterioare victimei în cazul procesului de muncă sau în legătură cu el.

ACHIESARE

manifestarea consimțământului pârâtului de a recunoaște pretențiile reclamantului

ACONT

suma de bani plătită ca garanție în contul prețului, de una dintre părțile contractante celeilalte părți, înainte ca aceasta să fi trecut la executarea obligației sale.

ACORD

reprezintă consimțământul la ceva, înțelegerea dintre două sau mai multe părți pentru încheierea unui act juridic

ACT

document elaborat de o autoritate, prin care se atestă un fapt, o obligație, identitatea cuiva

ACT AUTENTIC

mijlocul de probă din categoria înscrisurilor, care s-a încheiat cu solemnitățile cerute de lege, de către un funcționar public, care are dreptul de a funcționa în locul unde s-a încheiat actul.

ACT DE STARE CIVILĂ

înscrisul autentic prin care se dovedește nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane.

ACT SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ

mijloc de probă din categoria înscrisurilor, încheiat între părți, fără prezența unui funcționar public, ce cuprinde pe lângă conținut și semnătura părților, elemente necesare pentru valabilitatea lui.

ACTE PREMERGĂTOARE

actele procedurale, efectuate în scopul de a completa informațiile pe care le au organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni

ACȚIONAR

proprietarul acțiunilor la o societate pe acțiuni sau la o societate în comandită pe acțiuni.

ACTIUNE CIVILĂ

mijlocul legal cel mai important de protejare prin constrângere judiciară a drepturilor civile încălcate sau a intereselor ocrotite de lege; posibilitatea reclamantului de a obține recunoașterea sau realizarea dreptului său contestat, încălcat, nerespectat, prin constrângerea judiciară a pârâtului.

ACTIUNE CIVILĂ ÎN PROCESUL PENAL

mijlocul legal prin care persoana care a suferit o pagubă ca urmare a infracțiunii săvârșite, solicită despăgubiri în vederea reparării pagubei.

ACTIUNE ÎN CONSTATAREA NULITĂȚII ABSOLUTE A UNUI ACT JURIDIC

mijloc procedural de valorificare a dreptului de a cere în justiție desființarea retroactivă a unui act juridic lovit de nulitate absolută (poate fi intentată de oricare din părți, de către procuror și de către orice persoană interesată, oricând, fiind imprescriptibilă)

ACTIUNE ÎN JUSTIȚIE

mijlocul legal (sub forma unei cereri) prin care se aduce înaintea instanței conflictul de

drepturi născut din încălcarea unei norme, și prin care se solicită constatarea sau realizarea unui drept, fiind condiția necesară ca o instanță să judece.

ACȚIUNE ÎN REGRES

acțiune civilă prin care, cineva care a plătit o sumă de bani din culpa altuia, se întoarce împotriva acestuia din urmă pentru recuperarea sumei plătite.

ACȚIUNE ÎN RESCIZIUNE

acțiunea civilă prin care partea îndreptățită cere instanței anularea unui act juridic pentru leziune.

ACȚIUNE ÎN REVENDICARE

acțiunea prin care proprietarul care a pierdut posesia asupra unui bun individual determinat, cere instanței să i se stabilească dreptul de proprietate asupra bunului și să redobândească posesia lui de la cel care îl stăpânește fără drept

ACȚIUNE PENALĂ

mijlocul prevăzut de lege prin care se realizează, în justiție, tragerea la răspunderea penală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni și pedepsirea acestora, pusă în mișcare prin actul de inculpare prevăzut de lege (ordonanța procurorului sau rechizitoriul de trimitere în judecată, dacă acțiunea penală nu a fost pusă în mișcare în cursul urmăririi) și care constituie mijlocul de sesizare a instanței, în vederea judecării.

ACȚIUNEA ÎN ANULARE

mijlocul procedural de valorificare a dreptului de a cere în justiție desființarea retroactivă a unui act juridic lovit de nulitate relativă.

ACȚIUNEA ÎN CONSTATARE

acțiunea civilă prin care se cere instanței să constate fie existența unui drept, fie inexistența unui drept pretins al pârâtului.

ACȚIUNEA ÎN REZILIERE

mijlocul procedural de valorificare, în caz de neînțelegere între părți, a dreptului de a obține desființarea unui contract cu executare imediată (de ex. vânzare-cumpărare) pentru neexecutarea culpabilă a obligațiilor celeilalte părți.

ACȚIUNEA ÎN REZOLUȚIE

mijlocul procedural prin care una din părțile unui contract cu executare succesivă (de ex. contract de închiriere) cere desființarea lui pentru neexecutarea culpabilă a obligațiilor celeilalte părți

ACȚIUNEA ÎN SIMULAȚIE

mijlocul procedural prin care, oricare dintre părțile actului juridic, sau un terț interesat, cere instanței înlăturarea actului juridic aparent, simulat, descoperindu-se existența și cuprinsul actului juridic secret încheiat de aceleași părți.

ACȚIUNEA OBLICĂ

acțiunea civilă prin care creditorul chirografar exercită în numele debitorului său drepturile și acțiunile patrimoniale neexercitate de către acesta- mijloc preventiv de apărare împotriva pericolului insolvabilității debitorului prin care se urmărește conservarea patrimoniului acestuia.

ACȚIUNEA PAULIANĂ

acțiunea prin care creditorul poate cere anularea actelor juridice făcute în fraudă drepturilor sale de către debitor

ACȚIUNEA POSESORIE

acțiunea reală imobiliară prin care se urmărește apărarea posesiei imobilului, putând fi intentată de posesor chiar dacă nu este și proprietarul imobilului respectiv.

ACTUL DE SESIZARE

actul prin care este sesizat organul de urmărire penală sau se dispune trimiterea în judecată a inculpatului. Actul de sesizare al instanței îl constituie rechizitoriul sau plângerea prealabilă a persoanei vătămate, în cazurile prevăzute de lege.

ACTUL JURIDIC CIVIL

manifestare de voință cu intenția de a produce efecte juridice, adică de a crea, modifica ori stinge un raport juridic civil

AD PROBATIONEM

locuțiune latină, utilizată în legătură cu condițiile de formă ale actelor juridice pentru a exprima ideea că această condiție este cerută de lege numai pentru dovada existenței actului respectiv și nu pentru validitatea acestuia.

ADJUDECAREA

atribuirea unui bun scos la licitație publică persoanei care oferă prețul cel mai mare.

AFINI

persoanele între care există o legătură îndepărtată, și nu de sânge (ex.: cumnații între ei)

ALIBI

dovada sau mijlocul de apărare prin care o persoană dovedește că nu ar fi putut săvârși infracțiunea (de ex. dovedește că se afla în alt loc)

AMENDA

sanțiunea administrativă, contravențională, fiscală sau civilă care constă în obligația autorilor unor fapte ilicite, de a plăti o sumă de bani care se face venit la bugetul de stat.

AMENDA JUDICIARĂ

reprezintă sanțiunea ce se aplică de către organul de urmărire penală prin ordonanță și de instanța de judecată, prin încheiere, persoanei care, în cursul procesului a săvârșit o abatere judiciară dintre cele prevăzute de legea procesuală.

AMENDA PENALĂ

este pedeapsa principală, alternativă cu pedeapsa închisorii, ce constă în suma de bani pe care este obligat să o plătească cel condamnat pentru săvârșirea unei infracțiuni.

AMNISTIA

act de clemență a puterii legislative (Parlamentul României) prin care se înlătură răspunderea penală pentru fapta săvârșită, cauză care înlătură răspunderea penală alături de prescripția răspunderii penale, lipsa plângerii prealabile și împăcarea părților. Ea se acorda prin lege și, dacă intervine înainte de condamnare, înlătură răspunderea penală, iar dacă intervine după condamnare înlătură și executarea pedepsei, precum și

celelalte consecințe ale condamnării. Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță, educative și asupra drepturilor persoanei vătămate (nu înlătură acțiunea civilă).

ANULARE

sanțiune civilă ce constă în desființarea retroactivă, prin hotărâre judecătorească, a unui act juridic lovit de nulitate relativă

APĂRĂTOR

persoana care are calificarea profesională, cunoștințe de specialitate și dreptul să acorde asistența juridică sau să reprezinte părțile într-un proces.

APATRID

persoana care nu are cetățenia nici unui stat

APEL

calea de atac ordinară cu care pot fi atacate toate sentințele, cu excepțiile prevăzute de lege, fiind al doilea grad de jurisdicție asupra fondului cauzei.

ARESTAREA

măsura procesuală luată de judecător în condițiile expres prevăzute de Codul de procedură penală, constând în privarea de libertate a unei persoane pentru a asigura desfășurarea procesului penal în vederea realizării scopului acestuia.

AUDIERE

act procedural ce constă în ascultarea părților, a martorului, a expertului, pe parcursul procesului în modul și în condițiile prevăzute de lege.

AUTOR

persoana care a creat o opera literară, artistică, științifică sau orice altă operă de creație intelectuală și care se bucură de toate prerogativele care alcătuiesc conținutul dreptului de autor asupra operei pe care a creat-o.

AUTORITATE DE LUCRU JUDECAT

principiu juridic potrivit căruia hotărârile judecătorești definitive capătă autoritate (putere) de lucru judecat, nemaiputând fi atacate decât prin căile de atac extraordinare. Hotărârile judecătorești definitive devin executorii și împiedică o noua urmărire pentru aceeași faptă, chiar dacă acestea i s-ar da o nouă încadrare juridică.

B**BILET LA ORDIN**

titlul de credit în baza căruia o persoană, numită emitent, își asumă obligația de a plăti altei persoane, numită beneficiar, o sumă de bani la împlinirea unui termen (de scadență) sau la ordinul beneficiarului

BREVET DE INVENȚIE

reprezintă acel înscris oficial prin care se face descrierea unei invenții și instituirea protecției juridice asupra acesteia, și care oferă titularului dreptul de folosire exclusivă a invenției respective

BUNA CREDINȚĂ

obligația de comportament conform cu regulile de conviețuire, care revine părților la încheierea și executarea unei convenții

BUNELE MORAVURI

constituie ansamblul normelor de conduită cu caracter moral, la care legea civilă face onori trimitere pentru a fi luate în considerare de către instanță, ca un criteriu de apreciere a caracterului imperativ al unor texte de lege, a caracterului ilicit al unei cauze sau condițiile contractuale.

BUNURI

obiecte cu o valoare economică, în privința cărora se pot constitui drepturi și obligații patrimoniale

BUNURILE COMUNE

bunurile dobândite în timpul căsătoriei de oricare dintre soți care, de la data dobândirii lor, sunt bunuri ale ambilor soți. La desfacerea căsătoriei bunurile comune fac obiectul partajului.

BUNURILE IMOBILE

Bunuri care au o așezare fixă, stabilă, care nu pot fi mutate dintr-un loc în altul fără să-și piardă destinația inițială sau identitatea (ex.: terenuri, clădiri).

BUNURILE INDIVIZIBILE

bunuri ce nu pot fi împărțite în mai multe fragmente, părți, fără a li se schimba destinația.

BUNURILE MOBILE

bunuri care nu au o așezare fixă, stabile (care poate fi mișcat dintr-un loc în altul prin forța proprie sau cu concursul unei energii străine, fără să-și piardă valoarea economică)

BUNURILE NECOMSUMPTIBILE

bunuri care pot face obiectul unor acte de folosință repetate, fără a-și pierde identitatea sau fără a trebui să treacă în alt patrimoniu.

BUNURILE SUCCESORALE

bunuri care compun masa succesorală

BUNURILE VIITOARE

bunuri care urmează a fi produse sau dobândite în viitor

C**CADASTRU**

sistem unitar și obligatoriu de evidență tehnică, economică și juridică prin care se realizează identificarea, înregistrarea, reprezentarea pe hărți și planuri cadastrale a tuturor terenurilor, precum și a celorlalte bunuri imobile de pe întreg teritoriul țării, indiferent de destinația lor de proprietate.

CAPACITATE DE FOLOSINȚĂ A PERSOANEI FIZICE

calitatea omului de a fi subiect de drept, aptitudinea sa de a fi titular de drepturi și obligații

CAPACITATEA DE FOLOSINȚĂ A PERSOANEI JURIDICE

aptitudinea generală și abstractă a persoanei juridice de a avea drepturile și obligațiile în concordanță cu scopul avut în vedere la înființarea ei.

CARTE FUNCIARĂ

unitatea de bază în sistemul de publicitate imobiliară, în cadrul căruia evidența se ține pe imobile și nu pe proprietari, se întocmește în mod distinct pentru fiecare imobil și cuprinde mențiuni despre toate actele translative sau constitutive de drepturi în privința imobilului respectiv

CAUȚIUNE

suma de bani pe care trebuie să o depună inculpatul ca garanție că va respecta obligațiile ce-i revin în timpul liberării provizorii.

CLAUZA CONTRACTUALĂ

stipulație inclusă de părți, în virtutea principiului libertății convențiilor, în conținutul contractului lor.

COMISIE ROGATORIE

procedura utilizată pentru administrarea unor probe sau efectuarea unor acte procedurale de către o altă instanță decât cea care instrumentează cauza, de obicei egală în grad, care se află mai aproape de respectiva probă decât instanța investită cu judecarea cauzei

COMPETENȚA

capacitatea dată de lege unei instanțe de a soluționa anumite litigii sau de a rezolva anumite cereri.

COMPETENȚA MATERIALĂ

este de două feluri: competența materială funcțională, care se stabilește după felul atribuțiilor jurisdicționale ce revin fiecărei categorii de instanțe și competența materială procesuală, care se stabilește în raport de obiectul, valoarea sau natura litigiului dedus judecării

COMPETENȚA TERITORIALĂ

capacitatea unei instanțe de a soluționa anumite litigii sau de a rezolva anumite cereri, din punct de vedere al teritoriului arondat acesteia prin lege, și care se determină funcție de domiciliul sau sediul părților din cauza dedusă judecării

COMPLET DE JUDECATĂ

numărul de judecători prevăzut de lege care participă la judecarea unor categorii de cauze într-un anumit stadiu (trei judecători formează completul de recurs, doi judecători formează completul de apel, un judecător de obicei, formează completul de prima instanță)

COMPLICE

persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală.

CONCESIUNE

convenție prin care o persoană fizică sau juridică obține dreptul de a exploata anumite servicii publice sau bunuri ale statului sau ale unităților administrative teritoriale; drept de exploatare a unui bun, a unei întreprinderi, etc. acordat de o autoritate unor persoane particulare

CONCURS IDEAL DE INFRAȚIUNI

se realizează când o acțiune sau inacțiune, săvârșită de aceeași persoană, datorită împrejurărilor în care a avut loc, și urmărilor pe care le-a produs, întrunește elementele mai multor infracțiuni.

CONFLICT DE COMPETENȚĂ

Situație apărută atunci când două sau mai multe organe judiciare se consideră competente în a soluționa o cauză (conflict pozitiv) sau atunci când două sau mai multe organe judiciare se consideră necompetente să o soluționeze (conflict negativ)

CONFRUNTARE

procedeu folosit de organele de urmărire penală în cazul în care se constată că există contradicții între declarațiile persoanelor ascultate în cauză

CONTRACT DE COMISION

contract prin care o persoană, numită comisionar, se obligă față de altă persoană, numită comitent, să încheie anumite acte juridice în nume propriu, dar în contul acesteia din urmă, primind pentru serviciul respectiv o remunerație numită comision

CONTRACT DE COMODAT

contract prin care o persoană, numită comodat, dă, spre folosință temporară, unei alte persoane, numită comodat, un lucru, cu obligația pentru acesta din urmă de a-l restitui în natură, așa cum l-a primit.

CONTRACT DE DONAȚIE

contract prin care una din părți, numită donator, își micșorează patrimoniul său cu un drept, măbind corespunzător patrimoniul celeilalte părți, numită donatar, cu același drept, fără a urmări să primească ceva în schimb

CONTRACT DE ÎNTREȚINERE

contract prin care una din părți, numită întreținut, înstrăinează un bun sau plătește o sumă de bani celeilalte părți, numită întreținător, care se obligă, în schimb, să-i asigure întreținerea (adică toate cele necesare traiului), pe durata întregii sale vieți, și, la deces, să o înmormânteze după datină.

CONTRACT DE LOCAȚIUNE

contractul prin care o persoană, numită locatar, se obligă să asigure altei persoane, numită locator, folosința integrală sau parțială a unui lucru sau prestarea unui serviciu pe o durată de timp determinată, în schimbul unui preț corespunzător

CONTRACT DE MANDAT

contract prin care o persoană, numită mandatar, se obligă să facă ceva pe seama altei persoane, numită mandant, de la care a primit o împuternicire în acest scop

CONTRACT DE SCHIMB

contract prin care părțile, numite copermutanți, dau fiecare celuilalt un lucru pentru altul.

CONTRACT DE VÂNZARE-CUMPĂRARE

contract prin care una din părți, numită vânzător, strămută proprietatea unui bun al său asupra celeilalte părți, numită cumpărător, care se obligă a plăti, în schimb, vânzătorului, o sumă de bani convenită ca preț al bunului vândut

CONTRAVENTIENT

Persoană fizică sau juridică vinovată de săvârșirea unei contravenții

CONTRAVENȚIE

Faptă de un pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legile speciale civile

CREANȚĂ

dreptul creditorului de a pretinde de la debitorul său să dea, să facă sau să nu facă ceva

CREDITOR

Persoană fizică sau juridică titulară a unui drept de creanță (care a dat bani cu împrumut sau care are de primit o datorie de orice natură).

CULPĂ

Formă a vinovăției, mai puțin gravă decât intenția, și care presupune că făptuitorul nu a prevăzut rezultatul faptei sale deși trebuia, sau putea să îl prevadă

D**DEBIT**

datorie pe care o are o persoană (debitor) la o altă persoană (creditor)

DEBITOR

persoană fizică sau juridică care datorează creditorului mărfuri, sume de bani sau alte bunuri

DENUȚ

încunoștințarea făcută în fața organelor prevăzute de lege de către o persoană fizică sau juridică despre săvârșirea unei infracțiuni

DISJUNGEREA

operațiunea prin care o parte a unei cauze se desparte de restul ei, pentru a fi judecată separat, fie ca sancțiune procedurală a depunerii ei peste termen, fie ca o necesitate rezultată din mersul dezbaterilor

DREPT DE CREANȚĂ

facultatea creditorului dintr-un raport juridic obligațional de a pretinde debitorului îndeplinirea obligației corelative de a da, de a face sau a nu face ceva

DREPT DE IPOTECĂ

drept care poartă asupra unui bun imobil al debitorului sau al altei persoane, care conferă creditorului ipotecar dreptul de a urmări imobilul respectiv în stăpânirea oricui s-ar afla și de a fi plătit cu prioritate față de ceilalți creditori din prețul aceluși bun

DREPT DE PREEMPTIUNE

drept de care se bucură cineva printr-un contract sau printr-o lege, de a fi preferat dintre mai mulți cumpărători

DREPT DE PROPRIETATE

drept fundamental al omului ce permite acestuia să posede, să folosească și să dispună de un lucru

DREPTUL LA ACȚIUNEA CIVILĂ

posibilitatea acordată de lege unei persoane de a se adresa organului jurisdicțional, în vederea apărării dreptului său încălcat.

E**EVICȚIUNE**

pierderea de către cumpărător, în tot sau în parte, a dreptului de proprietate asupra lucrului cumpărat, sau tulburarea cumpărătorului în exercitarea prerogativelor de proprietar cu privire la acel lucru, pierdere sau tulburare survenite ca urmare a valorificării de către vânzător sau de către un terț a unui drept care exclude, în tot sau în parte, dreptul cumpărătorului referitor la bunul respectiv

EXPULZARE

măsura de siguranță ce constă în scoaterea în afara teritoriului țării a cetățeanului străin ori a persoanei fără cetățenie care nu domiciliază în România, dacă a săvârșit o infracțiune și se apreciază că rămânerea acestuia pe teritoriul țării prezintă pericol social.

F**FĂPTUIITOR**

persoana față de care nu s-a început urmărirea penală, fiind doar o persoană cu privire la care există doar bănuiala comiterii unei infracțiuni, atâta timp cât nu s-a efectuat nici un act de procedură, în etapa actelor premergătoare

G**GAJ**

contract accesoriu în temeiul căruia debitorul sau o terță persoană remite creditorului sau unui terț, un bun mobil, corporal sau incorporeal, în vederea garantării executării unei obligații

I

IEȘIRE DIN INDIVIZIUNE

încetare a proprietății comune asupra unui bun sau unei universalități de bunuri, astfel încât, în locul unei cote-părți abstracte, fiecăreia dintre persoane i se atribuie în exclusivitate o porțiune determinată, concretă.

IMPRESCRIPTIBIL

calitate a unui drept sau a unei acțiuni de a se putea exercita sau invoca oricând, indiferent de perioada de timp care a trecut de la nașterea dreptului

INCUHPAT

calitate pe care o primește cel care a săvârșit infracțiunea prin punerea în mișcare a acțiunii penale, devenind parte în proces, cu absolut toate consecințele legate de această calitate (drepturi și obligații procesuale)

INCOMPATIBILITATE

împrejurare în care se afla judecătorul, procurorul, grefierul sau expertul și care îl împiedică, fiindu-i interzis prin lege să participe la judecarea cauzei (de ex. judecătorul care a pronunțat o hotărâre într-o cauză nu poate lua parte la judecata aceleiași cauze în apel sau în recurs și nici în caz de rejudecare după casare)

INFRAȚIUNE

fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală

INFRAȚIUNE FLAGRANTĂ

infracțiunea descoperită în momentul săvârșirii sau imediat după săvârșire

INFRAȚIUNE CONTINUĂ

infracțiunea care se prelungește în timp în mod natural după momentul consumării ei

INOPOZABILITATE

sanctiune ce intervine în cazul nesocotirii unor cerințe de publicitate față de terți, prevăzute de lege pentru anumite acte juridice

INSTIGATOR

persoana care cu intenție, determină pe o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală

INTENȚIE

Formă a vinovăției care presupune că făptuitorul a prevăzut rezultatul faptei sale și a acceptat producerea lui

IPOTECA

garanție reală ce are ca obiect bunuri imobile, ce rămân în patrimoniul debitorului, și care urmărește bunurile în mâna oricui s-ar afla

IRESPONSABILITATE

starea de incapacitate psiho-fizică a unei persoane care nu poate să-și dea seama de semnificația socială a acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu poate fi stăpână pe ele.

Î**ÎMBOGĂȚIREA FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ**

faptul juridic prin care patrimoniul unei persoane este mărit pe seama patrimoniului altei persoane, fără ca pentru aceasta să existe vreun temei juridic

ÎNVINUIT

persoana față de care s-a început urmărirea penală, dar mai înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale, față de care pot fi administrate probe și pot fi luate măsuri procesuale. Un învinuit poate fi reținut de organul de cercetare penală pe o durată de cel mult 24 de ore.

J**JONCȚIUNE A POSESIILOR**

unirea posesiei uzucapantului, adică a posesorului actual, cu intervalul de timp cât posesia a fost exercitată de către autorul său, pentru a dobândi dreptul de proprietate prin uzucapiune.

JUDECATĂ ÎN APEL

reprezintă a doua etapă a fazei procesuale a judecării după judecarea în primă instanță și înaintea judecării în recurs, în care instanța de apel, superioară în grad, verifică legalitatea și temeinicia sentinței pronunțate în primă instanță pe baza materialelor din dosarul cauzei și a oricăror probe noi ce i se aduc.

JUDECATĂ ÎN FOND

sau judecata în primă instanță este prima etapă procesuală și cunoaște trei faze: faza scrisă pregătitoare (cererea de chemare în judecată, întâmpinarea și cererea reconvențională, fixarea primului termen etc.), faza judecării propriu-zise și pronunțarea sentinței.

K**KNOW-HOW**

cunoștințe specifice, deținute asupra unui produs sau procedeu de fabricație, adesea obținute prin lucrări de cercetare și de dezvoltare importante și costisitoare

L**LEGITIMĂ APĂRARE**

cauză de nepedepsire ce presupune săvârșirea infracțiunii pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, îndreptat împotriva făptuitorului, a altuia sau împotriva unui interes public și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul public

M

MANDATUL

contractul în temeiul căruia o persoană numită mandant, împuternicește pe o altă persoană, numită mandatar, să încheie în numele ei și pentru ea anumite acte juridice.

MANDAT EUROPEAN DE ARESTARE

decizie juridică emisă de un stat membru pentru arestarea și predarea de către un alt stat membru a unei persoane dată în urmărire penală sau pentru executarea unei sancțiuni privative de libertate; un instrument destinat cooperării între autoritățile judiciare din statele membre, prin eliminarea extrădării și se bazează pe principiul recunoașterii reciproce a deciziilor în materie penală

MARTOR

persoana care are cunoștință despre vreo faptă sau despre vreo împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cadrul procesului

MARTORI ASISTENȚI

persoane chemate în cazul unei activități procesuale pentru ca ele să ateste concordanța consemnărilor trecute în procesul verbal cu cele efectuate de organele judiciare.

N

NERETROACTIVITATEA LEGII PENALE

principiu potrivit căruia legea penală nu se aplică faptelor care, la data când au fost săvârșite nu erau prevăzute ca infracțiuni

NOVAȚIE

convenție prin care părțile unui raport juridic obligațional sting o obligație existentă, înlocuind-o cu o nouă obligație

NULITATE

sancțiune care constă în lipsirea actului juridic civil de efectele sale firești, întrucât acesta a fost încheiat cu nerespectarea dispozițiilor legale imperative sau cu încălcarea condițiilor de validitate ale actului respectiv

P

PARTAJ

mod specific de realizare a ieșirii din indiviziune, pe baza convenției părților sau pe cale judecătorească.

PARTE CIVILĂ

partea vătămată care exercită acțiunea civilă pentru repararea pagubei în cadrul procesului penal

PARTE VĂTĂMATĂ

persoană fizică (sau juridică) care a suferit o pagubă materială sau morală în urma săvârșirii de către altcineva a unei infracțiuni

PEDEAPSA

măsura de constrângere luată împotriva celui vinovat de săvârșirea unei infracțiuni și mijoc de reeducare a condamnatului.

PEDEPSE COMPLEMENTARE

măsuri de constrângere menite să completeze represiunea instituită prin pedeapsa principală

PERCHEZIȚIA

procedeu de investigație folosit atunci când persoana căreia i s-a cerut să predea vreun obiect sau vreun înscris, care are legătura cu rezolvarea cauzei, tăgăduiește existența sau deținerea acestora și care constă în căutarea acelor dovezi

PERSOANA RESPONSABILĂ CIVILMENTE

persoana chemată în procesul penal să răspundă potrivit legii civile pentru pagubele provocate prin fapta învinutului sau inculpatului

PERSONALITATEA LEGII PENALE

principiu conform căruia legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării, dacă făptuitorul este cetățean român sau dacă, neavând nicio cetățenie, are domiciliul în țară

PLÂNGERE

cerere, act prin care se face sesizarea unui organ de jurisdicție în vederea exercitării controlului asupra unui act al administrației de stat ori a refuzului unui organ de a-și îndeplini atribuțiile legale.

PLÂNGERE CONTRAVENȚIONALĂ

cerere prin care contravenientul contestă în fața instanței legalitatea și/ sau temeinicia procesului verbal de contravenție încheiat de organul constator

PLÂNGERE PENALĂ

cerere prin care partea vătămată sesizează un organ de jurisdicție cu privire la săvârșirea unei infracțiuni

POPRIRE

modalitate a executării silite constând în indisponibilizarea sumelor de bani, titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile, incorporale, urmăribile, datorate debitorului de către un terț sau pe care acesta i le va datora în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente

PROBĂ

orice element de fapt care servește la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei

R**RECIDIVĂ**

constă în săvârșirea din nou a unei infracțiuni de către o persoană care anterior a mai fost condamnată definitiv pentru o altă infracțiune

RECURS

cale ordinară de atac în care instanța de recurs, superioară în grad, verifică legalitatea sentinței pronunțate în prima instanță sau a deciziei pronunțate în apel pe baza probelor din dosarul cauzei și a înscrisurilor noi ce i se aduc.

RECUZARE

situația în care partea solicită înlocuirea judecătorului sau procurorului, grefierului, expertului pe care îl consideră incompatibil să participe în proces, cunoscând că se află într- unul din cazurile prevăzute de lege (de ex. este rudă cu una dintre părțile din proces) în care imparțialitatea sa ar putea fi pusă la îndoială

REPREZENTANT

persoană împuternicită să participe la îndeplinirea activităților procesuale în numele și în interesul unei părți din proces

REZILIERE

desființarea cu efect retroactiv a contractului cu executare succesivă, la cererea unei părți ca urmare a neexecutării culpabile a prestației asumată de către cealaltă parte

REZOLUȚIUNE

desființarea cu efect retroactiv a contractului cu executare imediată, la cererea unei părți ca urmare a neexecutării culpabile a prestației asumată de către cealaltă parte

S**STARE DE NECESITATE**

cauza de nepedepsire ce presupune săvârșirea infracțiunii pentru a salva de la un pericol iminent și care nu putea fi înlăturat altfel, viața, integritatea corporală sau sănătatea făptuitorului, a altuia sau un bun important al sau ori al altuia sau un interes public

STRĂMUTARE

instituția prin care o anumită cauză este luată din competența unei instanțe și este dată spre soluționare unei alte instanțe de același grad, din motive expres prevăzute de lege (bănuială legitimă sau siguranță publică)

T**TERMEN**

un interval de timp în care organele judiciare sau persoanele interesate pot să-și exercite drepturile sau obligațiile procesuale

TERMEN ÎN CUNOȘTINȚĂ

data fixată de organul de jurisdicție competent pentru soluționarea unei cauze, comunicată direct uneia sau unora dintre părți, în condițiile prevăzute de lege, care face ca partea sau părțile respective să aibă obligația de a se prezenta la judecată fără a mai fi citate la termenele următoare

TESTAMENT

act juridic unilateral prin care testatorul dispune, pentru cazul încetării sale din viață, de întreaga sa avere sau numai de o parte din aceasta în favoarea altuia

TRANZACȚIE

contract prin care părțile termină un proces început ori preîntâmpină un proces ce poate să se nască, făcându-și concesiile reciproce

V**VACANȚA JUDECĂTOREASCĂ**

perioada în care se efectuează concediile de odihnă cuvenite personalului instanțelor, și nu se desfășoară ședințe de judecată, cu excepția cauzelor în materie penală cu arestați, a cererilor pentru obligațiile de întreținere de orice fel, asigurarea dovezilor, cererile de ordonanță președințială, precum și în alte cauze considerate urgente, conform legii

VALIDAREA POPRIRII

confirmare, prin hotărâre judecătorească, a valabilității unei popriri.

VALIDITATE

calitate a unui act juridic de a întruni toate condițiile și de a produce toate efectele prevăzute de lege.

VERIFICARE DE SCRIPTE

procedură legală aplicată de instanță în cazurile în care partea căreia i se opune un înscris sub semnătură privată tăgăduiește scrisul sau semnătura și care se poate face prin: a. examinarea comparativă de către instanță a scrisului sau semnăturii executate în fața sa de către cel în cauză, cu scrisul sau semnătura contestate; b. confruntarea de către instanță a înscrisului cu alte înscrisuri necontestate, denumite piese de comparație; c. expertiza. Rezultatul verificării rămâne la aprecierea instanței și se cuprinde într-o încheiere sau în însăși hotărârea prin care se soluționează cauza. Dacă se constată că înscrisul nu emană de la persoana căreia i se atribuie, va fi înlăturat, iar în caz contrar, va fi reținut ca o probă în cauză. Dacă se susține că înscrisul ori semnătura sunt false, se recurge la procedura înscrierii în fals.

VICII ASCUNSE

defectele sau deficiențele calitative ale bunului vândut, închiriat, sau ale lucrărilor executate, care, existând în momentul predării bunului nu au fost cunoscute de către dobânditor și nici nu puteau fi descoperite de el prin mijloacele obișnuite de verificare sau recepție și care fac ca bunul sa nu poată fi întrebuințat conform destinației sale ori îi micșorează posibilitățile de întrebuințare în așa măsura încât se poate presupune că dobânditorul n-ar fi contractat sau n-ar fi consimțit să plătească prețul contractual stabilit dacă l-ar fi cunoscut.

VICII DE CONSIMȚĂMÂNT

împrejurări de fapt care afectează libertatea exprimării voinței juridice sau caracterul ei conștient la încheierea unui act juridic și care dau dreptul persoanei în cauză să ceară anularea acestuia (de ex. eroarea, dolul, violența și, în condițiile legii, leziunea)

VINOVĂȚIA

una din trăsăturile esențiale ale infracțiunii, constă în atitudinea conștiinței subiectului infracțiunii față de fapta și față de rezultatul faptei sale și există când fapta ce prezintă pericol social este săvârșită cu intenție sau din culpă.

Z**ZI NELUCRĂTOARE**

zi din cursul săptămânii de lucru în care personalul încadrat nu are obligația de a presta muncă: zilele de repaus săptămânal, zilele de sărbătoare legală și alte zile în care, potrivit legii, nu se lucrează.

DREPTUL PE ÎNȚELESUL TUTUROR
SIMBOLURILE AUTORITĂȚII JUDECĂTOREȘTI
ELEMENTE DE DREPT CIVIL
ELEMENTE DE DREPTUL FAMILIEI
ELEMENTE DE DREPT COMERCIAL
ELEMENTE DE DREPTUL MUNCII
ELEMENTE DE DREPT CONTRAVENȚIONAL
ELEMENTE DE DREPT PENAL

DESPRE COMPETENȚA INSTANȚELOR
COMPETENȚA DUPĂ MATERIE
COMPETENȚA TERITORIALĂ
INSTANȚELE MILITARE
MINISTERUL PUBLIC
COMPETENȚA TERITORIALĂ ÎN MATERIE PENALĂ

CIRCUITUL CERERII DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ

REGULI DE CONDUITĂ ÎN INSTANȚĂ
LA REGISTRATURĂ
ÎN SALA DE ȘEDINȚE
LA ARHIVĂ
LA BIROUL DE INFORMARE ȘI RELAȚII PUBLICE
RELAȚIA DINTRE INSTANȚE/ PARCHETE ȘI MASS-MEDIA

GLOSAR DE TERMENI JURIDICI

Proiect PHARE „Transparența actului de justiție”
Finanțat de Uniunea Europeană
Editor și beneficiar al proiectului: Consiliul Superior al Magistraturii
Iulie 2008
Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a
Uniunii Europene și a Guvernului României.
Pentru eventuale sesizări, contactați: cfcu.phare@mfinante.ro

Aceste informații sunt destinate publicului și nu constituie consultanță
juridică. La nevoie consultați un avocat.